

Skub III

DKP • Information • Debat • Aktivitet

NR. 3 • AUGUST 2023

*Læs inde i bladet:
På politisk rejse i Kina side 6
Hvad dør ukrainerne for? side 16*

Indholdsfortegnelse

Genforening	4
På politisk rejse i Kina	6
Cubas aktuelle økonomiske situation	12
Hvad dør ukrainerne for?	16
Hvor vi står	19
Mit parti har ukritisk accepteret USA's retorik om Rusland	21
Kapitalismen i det 21. århundrede – almen nedtur?	23
Pensionisternes Kulturforening af 1965: Efterårsprogram 2023	24
Lad os kæmpe for friheden!	25
Tanker i anledning af 70-året for Stalins død	26
Fetichisme, merværdi og hegemoni	28

Forsidebilledet: Den kinesiske mur blev besøgt af redaktøren (som har taget billedet) under en politisk rejse i Kina, hvorfra berettes inde i bladet.

Manuskripter til SKUB

modtages gerne på papir, men helst i digital form – tekster i et tekstbehandlingsformat (Word eller WordPerfect, *ikke* pdf eller billedfil), billeder i gængse billedformater og i en passende høj opløsning (filstørrelse mindst 100 KB). Tekst og billeder fremsendes som selvstændige filer, *ikke* integrerede i samme dokument. Begge dele kan mailes til redaktørens e-adresse hedin@c.dk.

På forhånd tak.

Red.

Annoncepriser i Skub

1 side	kr. 1.000
½ side	kr. 500
¼ side	kr. 250

og så videre dernedad.

Skub ||||

Skub nr. 3 august 2023

Udgivet af Danmarks Kommunistiske Parti
Frederikssundsvej 64, 2400 København NV
Tlf.: 33 91 66 44
www.dkp.dk
E-post dkp@dkp.dk
Giro/bank (1551) 5 00 27 53

LaserTryk, Århus

Ansvarshavende redaktør:
Henrik Stamer Hedin

Synspunkter fremsat i signerede artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller partiledelsens holdning.

Skub udkommer 4 gange om året. Årsabonnement: Kr. 200

Deadline næste gang er tidligere opgivet til den 2. november 2023. Det er imidlertid muligt, at novembernummeret bliver fremrykket i forbindelse med genforeningskongressen, hvis materialer formodes at komme til at fylde en stor del af nummeret. Så vær hellere i god tid eller spørg på sekretariatet eller redaktionen!

Sæt en hilsen i Skub!

Hvorfor ikke sende en maj- eller nytårshilsen til gode venner og kammerater gennem DKP's blad *Skub*? Eller for den sags skyld en fødselsdags- eller julehilsen eller en hilsen til en helt femte mærkedag? Det koster kun en halvtredser.

Majhilsener bringes (hvis de er rettidigt indsendt) i aprilnummeret, nytårshilsener i januarnummeret. Julehilsener vil kunne bringes i novembernummeret, festivalhilsener i augustnummeret.

Hilsener sendes enten til partikontoret (dkp@dkp.dk) eller til redaktørens e-adresse hedin@c.dk, alternativt hedin@privat.dk. Hilsenen må højst fylde 1/16 side, svarende til ca. 300 tegn, hvis teksten står kompakt – men det vil i reglen være en fordel med lidt luft, dvs. en noget kortere tekst. Det er ikke nødvendigt, at du selv sætter teksten op. Prisen er 50 kr.

Vil du have en hilsen i medlemsbladet *DKP-nyt*, er det endnu enklere: DKP-medlemmer kan til enhver tid få en hilsen eller en anden kortere eller længere tekst optaget, og det er gratis – men altså kun for medlemmer.

Redaktionen

Åbningstider

for DKP's sekretariat og partitbutik, Frederikssundsvej 64, København NV

Torsdag 13-16

Fredag 13-16

Telefon: 33 91 66 44

Til nye læsere

I anledning af den forestående genforening af DKP og KPID udsendes dette nummer af *Skub* også til KPID's medlemmer. God læselyst!

Om at skrive verdenshistorie

Den 3. september genforenes Danmarks Kommunistiske Parti.

Det er en historisk dag. Ordet »historisk« er blevet noget skamredet i de senere år, men dette *er* historisk. Splittelsen af DKP, hvorved Kommunistisk Parti i Danmark opstod, går over tredive år tilbage. De yngste medlemmer af vore partier var ikke født dengang. På de følgende sider kan man læse en øjenvidneberetning fra den kongres i 1990, der hverken startede splittelsen eller blev dens kulmination, men står som det måske mest centrale knudepunkt i forløbet.

Ikke alene går splittelsen langt tilbage; det gør arbejdet på at overvinde den også. De første følere blev fremsat allerede i 90'erne. Omkring det tidspunkt var også DKP/M-L (selv fra starten et splittelsesparti) blevet splittet, og Arbejderpartiet Kommunisterne (ApK) var opstået. Og DKP havde selv godt et årti før været igennem en tidligere splittelse, som havde skabt Arbejderpartiet Fælles Kurs. I en periode omkring årtusindskiftet var der i det Danmark, der ynder at betegne sig som et lille land, ikke mindre end fem partier (plus nogle smågrupperinger), der betragtede sig som og kaldte sig kommunistiske eller orienterede sig mod den kommunistiske bevægelse. Bevidstheden om, at det her måtte der gøres noget ved, var udbredt.

Det er ikke stedet her at fortælle historien om, hvordan splittelsen blev overvundet – mere eller mindre. Det vil blive gjort på rette tid og sted og om ikke så længe. Nok er det: Den *blev* overvundet – mere eller mindre. Og den første søndag i september sættes kronen på værket.

Det er også på høje tid. Den danske regering er sammen med regeringerne i de andre NATO- og EU-lande i fuld gang med at lægge op til Tredje Verdenskrig. Med ukrainere som kanonføde tror man at kunne besejre og tilintetgøre Rusland. Det bliver en ublid opgøng; også herom kan man læse mere inde i dette blad.

Den danske regerings geopolitiske horisont er imidlertid videre end som så. Normalt vil man sige, at det er en god ting, men ikke i dette tilfælde. To af de tre regeringspartier har tilkendegivet, at (ifølge *Politiken* 14. juni) »vi skal stå last og brast med USA, hvis det kommer til en konflikt med Kina«, og det tredje regeringsparti nægter godtnok at forholde sig til en hypotetisk situation, men afviser altså heller ikke muligheden. Og et par »seniorforskere« i DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier) går videre endnu: »Som en stærk søfarts- og frihandelsnation vil det [...] være nærliggende for den danske flåde at kunne vise flaget i Indo-Pacific (dvs. Stillehavsregionen – *Red.*) ved at støtte op om at sikre fuld navigationsfrihed som et modsvar på Kinas mere selvhævdende fremfærd i regionen,« skriver de i en artikel på Institutets hjemmeside.

»Fuld navigationsfrihed« – det lyder godt, men betyder, at amerikanske krigsskibe skal kunne sejle rundt op ad alle landes kyster og hævde det amerikanske verdensherredømme uanset disse landes »selvhævdende fremfærd«. Og det skal Danmark være med til at sikre!

Det er altså ikke nok, at vi reelt er i krig med Rusland; nu skal vi også i krig med Kina. Og måske med Indien, Sydafrika og Brasilien? Og alt sammen for at sikre den amerikanske imperialismes smuldrende verdensherredømme.

Den konfrontation kommer imperialismen til at tabe. Og hvis vi »står last og brast«, som det så smukt hedder, ryger vi med i faldet.

Samtlige Folketingets partier er enige om at styre blindt mod katastrofen. Der skal et stærkt kommunistisk parti til at gå imod strømmen og afværge undergangen. Et sådant parti får vi nu igen, som vi har haft det før – hvis vi vil.

Det er ikke endnu et nyt parti blandt alle de andre, der skal stiftes. Det er det gamle, hæderkronede DKP, der skal genforenes og genrejses – det parti, som gik i spidsen i kampen mod nazismen og mod den europæiske imperialismes unionsprojekt. Det parti, som ene vil være i stand til at gå imod den nye krigstrussel.

Det er ikke kun i Danmark, den kommunistiske bevægelse er splittet. Det er tilfældet i stort set hele Europa og i mange dele af verden. Derfor har det også vakt international opsigt, at vi nu her i Danmark er på vej til at overvinde splittelsen, og lykønskningerne er allerede begyndt at strømme ind. Hvis vi holder fast, skriver vi verdenshistorie.

Splittelseskongressen

Den 3. september træder Danmarks Kommunistiske Parti og Kommunistisk Parti i Danmark sammen til en fælles kongres, der forventes at resultere i genforening af den kommunistiske bevægelse i Danmark efter mere end tredive års splittelse. *Skub* markerer optakten til den store dag ved at se tilbage på den partikongres i 1990, som cementerede splittelsen. De følgende dagbogsnotater er skrevet få dage efter begivenhederne og har tidligere været bragt i aprilnummeret 2020.

Af Henrik Stamer Hedin

11. april, onsdag

[...] Kl. 23 mødtes jeg i toget fra Ry med kongresdelegationen fra Silkeborg. I liggevognen fra Århus stødte resten af den midtjydske delegation til – 48 mand i alt. Vi fyldte det meste af vognen plus noget af sovevognen, og kl. 0023 gik det sydpå under vilde diskussioner skyllet ned med pilsnere og gl. dansk.

12. april, skærtorsdag

[...]Kongressen skulle finde sted på Vallensbæk Gymnasium, som noget ulogisk ligger i Albertslund, men da toget holdt i Høje Tåstrup, var halvdelen af Silkeborg-delegationen ikke kommet på benene endnu, så vi fortsatte ind til hovedbanegården og spiste morgenmad dér. Kl. 09 meldte vi os til kongresbureauet i Albertslund, og kl. 10 gik det hele i gang. Det blev en meget dramatisk kongres; konstitueringen alene tog hele den første formiddag og lidt af frokostpausen – 2½ time! Ole Sohns beretning derimod varede kun 1½ time; men man kan jo også sige, det er lang tid at bruge på en kongresperiode, der kun har varet tre måneder. Allerede før vi sluttede den første dag, blev talerlisten til beretningsdiskussionen lukket; den nåede op på 135 talere af 440 delegerede. [...]

13. april, langfredag

[...] Hele dagen gik med beretningsdiskussion. Det stod temmelig klart, at det springende punkt ville blive hovedkongresdokumentets overskrift eller »status«. Gunnar Jørgensen og Jens Peter Lund, som havde udarbejdet det, havde kaldt det »principerklæring«, mens et par distrikter havde ønsket det omdøbt til »oplæg til programdiskussion« – blandt dem Nordjydsk, som også havde flere ændringsforslag. Kommunistisk Forum derimod, som havde samlet sig i salens bageste venstre hjørne, var totalt afvisende. Jeg talte sidst på eftermiddagen og koncentrede mig om at anbefale såvel dokumentet selv som forslaget om omdøbning – den eneste løsning, der forekom mig egnet til at afbøde en dybtgående splittelse. Det skulle vise sig, at jeg fik ret.

14. april, lørdag

I den tolvte times tresindstyvende minut – omtrent bogstaveligt, idet det skete lige omkring frokostpausen – blev der i redaktionsudvalget nået et forlig omkring principerklæringens status. Redaktionsudvalgets flertal var nået til en indstilling, som Gunnar Jørgensen havde redegjort for på den midtjydske delegations møde fredag aften; dokumentet havde skiftet navn til »politisk erklæring«, og en passus i indledningen præciserede, at der var tale om »foreløbige konklusioner«. Jeg gjorde opmærksom på, at det ikke var nok, hverken det ene eller det andet, til at samle et bredt flertal i salen. Det var det heller ikke. Udvalgets mindretal havde deres egen formulering, hvor de havde accepteret overskriften, men ønskede tilføjet en rubrik, der yderligere accentuerede den foreløbige karakter og direkte placerede dokumentet i diskussionen om et nyt program. I sidste øjeblik kom forliget så i stand ved, at denne rubrik blev indarbejdet i indledningens tekst på det sted, hvor der i flertallets indstilling taltes om »foreløbige konklusioner«, og lige efter frokost skulle det famøse dokument så vedtages. Det første, der skete, var, at nordjyderne trods forliget fastholdt deres forslag om at ændre overskriften til »oplæg«. Så gik Peter Helby på talerstolen og sagde, at det var afgørende, at der kom til at stå »erklæring« i overskriften, *fordi* så var der nogen, der ville melde sig ud af partiet, og en vis »afskalning« var nødvendig og uundgåelig under alle omstændigheder! Det bragte nordjyderne og andre med dem i harnisk, og i løbet af et øjeblik lå det møjsommeligt udarbejdede forlig i stumper og stykker på jorden, og skældordene føg fra talerstolen. Det blev en dramatisk time. Midt under det hele forlangte Bernhard Jeune mødet suspenderet, så redaktionsudvalget kunne tage stilling til situationen, og da vi mødtes igen, var forliget trukket tilbage, og vi stod igen med en flertals- og en mindretalsindstilling. Efter endnu nogle ordfægtninger, hvorunder den truende partisplittelse rykkede nærmere og nærmere, var der et par af de delegerede [...], der fandt ud af, at de selv kunne fastholde forligsforslaget, og det gjorde de så trods udvalgsflertallets protester. Nu lå der altså 4 forslag: Det oprindelige nordjydske ændringsforslag, mindretalsindstillingen, forliget og flertalsindstillingen, og de kom til afstemning i den rækkefølge. Det nordjydske forslag faldt, det samme gjorde mindretalsindstillingen, forliget blev vedtaget, og flertalsindstillingen nåede ikke til afstemning. En times skænderier til ingen nytte – og en masse ondt blod. Det blev ikke bedre, da nordjyderne, som havde stemt for forliget omkring erklæringens status, alligevel stemte imod ved den endelige afstemning.

Efter disse gys – og efter valg af ny centralkomité, hvor Kommunistisk Forum i sidste øjeblik trak samtlige deres kandidater, dog uden at udvandre i samlet flok, som det var frygtet – holdt vi så kongresfest om aftenen. Stemningen var for så vidt

god nok (Forum-folkene holdt deres egen fest et andet sted i byen), men der blev diskuteret mere, end der blev festet. [...]

15. april, påske

Fornyerne havde sat sig helt på centralkomiteen, viste det sig, da valgresultatet blev fremlagt. Blandt dem, der ikke opnåede genvalg, var Villy Fuglsang, hvilket gav anledning til endnu en stribe skældsord fra talerstolen, da Ole Sohn efter nogles mening ikke var hurtig nok til at komme op og takke ham for hans mangeårige virke (faktisk var Ole Sohn på det tidspunkt kun menigt medlem af en CK, som endnu ikke var trådt sammen, så kritikken var ikke spor rimelig, men sådan var stemningen altså). Peter Helby blev heller ikke valgt, hvad han formentlig kunne takke sin uheldige optræden om lørdagen for. Og i den almindelige forvirring var også Hans Kloster faldet, skønt han

var ganske sagesløs og ikke havde mølet et ord under hele kongressen. Men det skyldtes måske historien med de røde faner: Da vi kom torsdag morgen, virkede kongressalen underligt bar og udsmykningsløs; der hang kun nogle baner rødt og grønt stof bag talerstolen og dirigentpodiet. Til at begynde med stod det mig ikke helt klart, hvad det egentlig var, der manglede, men op ad formiddagen gik en gammel nordjyde på talerstolen og spurgte, hvor de røde faner var blevet af. Det var simpelt hen dem, der manglede! Fredag morgen dukkede de op [...], men particalens faner manglede stadig. Det kom der en forklaring på – de var sat på museum! [...] Da det var Hans Kloster, der stod for det praktiske, var det ham, der fik skylden. Han forsvarede sig senere over for mig med, at han fandt det uæstetisk med to røde farver mod hinanden...

[...] Kl. 1630 sluttede vi med stående afsyngelse af Internationale – det kunne vi dog stadig blive enige om.

Der er indkaldt til

Ekstraordinær kongres

lørdag-søndag den 2.-3. september 2023

i Dansk El-forbund, Københavns lokaler, Tikøbgade 9, 2200, København N

(lige ved Nørrebro station og metroen)

Lørdag starter kongressen kl. 13 og er kun for DKP's delegerede, der skal beslutte, om genforeningsprocessen mellem Danmarks Kommunistiske Parti og Kommunistisk Parti i Danmark skal fortsætte og føres til ende. Samtidig holder KPID kongres med samme dagsorden.

Søndag kl. 10 samles begge partiers delegerede til

Genforenende kongres

med følgende dagsorden:

1. Åbning og konstituering.
2. Orientering om den genforenende proces og den kommende fusion.
3. Godkendelse af love for det genforenede parti.
4. Godkendelse af det politiske manifest.
5. Økonomiske spørgsmål og fastsættelse af kontingent.
6. Partiets blad- og medievirksomhed.
7. Vedtagelse af politiske udtalelser.
8. Valg af landsledelse og revisorer.
9. Afslutning.

Kongressen er åben for alle medlemmer af DKP og KPID. Fristen for tilmelding som delegeret er dog overskredet.

Forslaget til nye love for det genforenede Danmarks Kommunistiske Parti blev bragt i *DKP-nyt* februar 2023, ss. 10-11. Forslag til politisk manifest for det genforenede parti har været bragt i partiernes fælles 1. maj-avis og senere (i revideret form) i *DKP-nyt* juni 2023, ss. 6-7. Forslag til politiske udtalelser vil først foreligge på kongressen.

Henrik Stamer Hedin
formand, DKP

På politisk rejse i Kina

Dette blads redaktør (og DKP's formand) var i forsommeren fjorten dage i Kina på invitation af Kinas Kommunistiske Partis internationale afdeling sammen med tyve andre skrivende kommunister fra hele verden. Her følger beretningen fra denne politiske rejse, baseret på min dagbog fra turen.

Af Henrik Stamer Hedin • Foto: Forfatteren

16. april, søndag

Efter ni timers flyvning landede jeg i Beijing klokken ti (derhjemme var den kun fire) og blev modtaget af delegationsens »overbetreuer« Wu Hang efter at være blevet lodset ud foran de øvrige passagerer til min egen private VIP-trappe direkte ned til den ventende bus. Turen ind til byen tog en time, og jeg blev indlogeret på hotel Wanshou (»langt liv« eller noget i den stil) i en toværelers suite – umådelig fornemt. Hotellet var meget stort og pompøst og egentlig ikke særlig hyggeligt, men der var en køn lille kinesisk have, som jeg hurtigt fandt. Og så skete der ikke mere den dag.

17. april, mandag

Workshop for Cadres of Theoretical Research of World Communist Parties samlede tyve medlemmer fra nitten partier (se boks) foruden delegationslederen, *Weerasinghe Geeganage*, generalsekretær for Sri Lankas Kommunistiske Parti, der førte ordet på alle de (mange) møder, som optog en stor del af

programmet. Det var ingen misundelsesværdig post; hver gang vi blev mødt med en (forståeligt) begejstret lovtale over Kinas fremskridt i den nye tidsalder, skulle han finde på noget fornuftigt at svare. Det må siges, at han gjorde det godt.

Vi indledte programmet med at aflægge besøg på den Centrale Partiskole, og om eftermiddagen var der udflugt til den kinesiske mur (»Den Store Mur«), i øvrigt turens eneste egentlig turistmæssige indslag. Der er temmelig langt fra Beijing til Juyongguan-passet, som er det sted, hvor Muren vises frem for turister, og selv om der var afsat næsten fire og en halv time til turen, havde vi kun en time på stedet. Muren går som bekendt op og ned ad bjergsiderne, og det var temmelig anstrengende; fra den store port i passets bund, hvor man starter, nåede jeg kun til det første vagttårn og halvvejs til det næste øverst på bjergtoppen, inden jeg måtte give op.

18. april, tirsdag

Formiddagen blev tilbragt på partimuseet, hvor jeg havde selskab af et par kønne unge piger fra centralkomiteens internationale afdeling og lod mig interviewe til det engelsksprogede

dagblad *China Daily*, som bragte tre spalter om de højtstående ledere af udenlandske kommunistiske partier og deres rosende ord om, hvad Kina har nået. Jeg kommenterede især på, hvordan Kinas Kommunistiske Parti på historisk kort tid har udviklet sig fra en lille organisation med et halvt hundrede medlemmer til verdens største masseparti. Om eftermiddagen gik turen til Centralkomiteens Internationale Afdeling, hvor jeg på opfordring holdt en kort improviseret tale om vigtigheden af kommunistisk internationalisme med udgangspunkt i min oplevelse af Verdensungdomsfestivalen i Berlin 1973; det var under et formelt møde med ministeren for den Internationale Afdeling, og da ministeren havde forladt os efter den obligate udveksling

af taler, inviterede viceministeren, Guo Yezhou, på en rundvisning i den imponante bygning og den omgivende have med påfølgende middag.

Dette møde såvel som de mange, der fulgte, krævede »formel« påklædning, dvs. habit og slips for mændenes vedkommende. Det voldte problemer for flere af de unge kammerater, især afrikanerne, hvoraf en bekendtgjorde, at han ikke ejede en

Hvem var vi?

Under den engelske titel *Workshop for Cadres of Theoretical Research of World Communist Parties* samlede delegationen tyve medlemmer fra nitten partier foruden delegationslederen, *Weerasinghe Geeganage*, generalsekretær for Sri Lankas Kommunistiske Parti. Øverst i rangfølgen blandt de øvrige deltagere stod formanden for Danmarks Kommunistiske Parti, hvad enten det skyldtes, at jeg var den eneste formand (der deltog dog et par generalsekretærer), at jeg var den ældste (hvad jeg vist nok var), eller at jeg var udset til at være en del af midtpunktet i en af workshoppenes hovedaktiviteter. Derefter fulgte i rangorden:

Rossana Duron Cambron, næstforkvinde i USA's Kommunistiske Parti;

Waficca Husin Hussni, medlem af politbureauet for Syriens Forenede Kommunistiske Parti og forhenværende investeringsminister – en sød ældre dame af abkhasisk afstamning;

Surendra Kumar Karki, næstformand for den internationale afdeling ved Nepals Kommunistiske Parti (Maoister) og forhenværende kommunikations- og IT-minister;

Milan Krajca, næstformand for Bøhmens og Mæhrens Kommunistiske Parti;

Booker Ngesa Omole, næstformand og landsorganisationssekretær i Kenyas Kommunistiske Parti, som netop havde vundet flertal i en af landets regioner;

Cosmas Musumali, første næstformand og generalsekretær i Zambias Socialistiske Parti;

Dirk de Block, medlem af landsledelsen og leder af skolingsafdelingen i Belgiens Arbejderparti;

Ana Maria Prestes Rabelo, chef for det internationale sekretariat og medlem af centralkomiteen i Brasiliens Kommunistiske Parti;

Officielt foto

Georgios Korkovelos, medlem af centralkomiteen for Storbritanniens Kommunistiske Parti (Marxister-Leninister) og græker af fødsel;

Ernesto Dominguez Lopez, rådgiver for skolingsudvalget under Cubas Kommunistiske Partis centralkomité og forskningsstipendiat ved Center for Studiet af den Vestlige Halvkugle og de Forenede Stater, Habanas Universitet;

Renate Koppe, international sekretær i det Tyske Kommunistiske Parti og en velkendt gæst ved vort eget DKP's kongresser;

Blaise Tulo, mødeleder i Accra-kollektivet, Ghanas Socialistiske Bevægelse;

Rita Ocsai, næstforkvinde for den ideologiske kommission ved det Ungarske Arbejderparti;

Soran Q. Mohamed Salih, medredaktør ved Alhakafa Aljadida Magazine ICP, Iraks Kommunistiske Parti;

Francesco Maringio, medlem af centralkomiteen og koordinator i den internationale afdeling, Italiens Kommunistiske Parti;

Bishnu Rijal, vicechef for publikationsafdelingen ved Nepals Kommunistiske Parti (Forenede Marxister-Leninister);

Margarita Maria Ferre Luparia, ansvarlig for internationale forbindelser med akademiske stiftelser og institutioner i centralkomiteen for Spaniens Kommunistiske Parti og præsident for Transform Network;

Hassan Haidar, medlem af Libanons Kommunistiske Parti og delegationens yngste medlem (forlod det);

Nguyen Luong Ngoc, ledende docent ved Filosofisk Institut i Vietnams Nationale Politiske Ho Chi Minh-akademi.

Deltagerne var i alle aldre mellem 20 og 80, men de fleste var yngre mennesker nogenlunde ligeligt fordelt på begge køn.

jakke. Det blev selvfølgelig også accepteret; men generelt holder man meget på formerne i denne del af verden.

19. april, onsdag

Dagen blev tilbragt på Renmin-universitetet eller Folkets Universitet, der blev grundlagt allerede i 1937 i klippehulerne ved Yenan, hvor de kinesiske kommunister satte sig fast efter den Lange March. I dag ligger universitetet i Beijing og er et stort og internationalt anerkendt universitet. Her prøvede jeg *virtual reality* for første gang – en meget speciel oplevelse. Men først og fremmest var dagen viet præsentationen af en ny bog, som jeg uden selv at vide af det havde bidraget til. Det skete, da partikontoret i sensommeren sidste år havde besøg af et kamerahold fra det kinesiske fjernsyns nordiske redaktion i Stockholm, som havde bedt mig om et interview. Interviewet blev åbenbart også brugt i partiorganet

Folkets Dagblad, og derfra var det hentet som et af kapitlerne i en bog om udenlandske kommunisters syn på Kinas vej til modernisering. Jeg kunne ikke læse bogen, da den kun er kommet på kinesisk, men jeg var blevet bedt om at holde

en tale, og det gjorde jeg. Derefter deltog jeg sammen med andre bidragydere i et show, hvor vi skulle forestille at trykke på nogle knapper, som åbnede den nye bog. Det var aldeles uvidenskabeligt (og upolitisk), men meget morsomt, og min tale (bragt i dansk oversættelse andetsteds i bladet) indbragte mig også mange lovord. Denne noget useriøse *event* var vist hovedårsagen til, at jeg var hentet til Kina. Så man kan måske sige, at resten af mit ophold var ferie, men en anstrengende en af slagsen.

20. april, torsdag

Formiddagen gik med endnu et møde i den Internationale Afdeling, hvor direktøren for Internationale Studier ved det Udenrigspolitiske Universitet (sådan et har de altså) holdt et foredrag om kinesisk diplomati »i den nye tidsalder«, og om aftenen fløj vi til Hefei i Anhui-provinsen i »tech-bæltet« vest

for Shanghai. Hotellet var lige så stort og fint som det i Beijing, og så hed det Pullman efter det kendte amerikanske sovevognsselskab. Der var ingen suite, kun et (stort!) værelse med en enorm dobbeltseng, hvor der havde været plads til et mindre harem, hvis jeg havde haft et. Men hotellet lå i en stor park ned til en sø, der syntes omgivet af andre store hoteller og en forlystelsespark i den ene ende – et ganske dejligt sted. Og fra promenadens bænke eller fra de små pavilloner i traditionel kinesisk stil sås arbejdere i opkildede bukser vade rundt i det lave vand i færd med at høste søbreddens tagrør.

21. april, fredag

Formiddagen blev tilbragt på Anhui-provinsens partiskole med et mammutmøde, hvor flere rækker af alvorlige, tilknappe ansigter i lige så alvorlige, tilknappe habitter eller spadsrerager sad bag hinanden i et hesteskoarrangement i en enorm sal og påhørte direktørens og delegationslederens lange taler. Der blev også tid til at stille spørgsmål, og vores tolk, en spinkel kvinde med et ualmindelig fremragende engelsk (dansk tolkning var der selvfølgelig ikke tale om) kom i høj grad på arbejde. Om eftermiddagen besøgte vi en lokal partiafdeling, som drev et aktivitetshus, der foruden alle mulige (re)kreative

faciliteter rummede et kontor for den lokale politibetjent – total integration, må man sige.

22. april, lørdag

Museums- og virksomhedsbesøg om formiddagen. Efter besøg på et landbrug, så vidt jeg forstod et privat foretagende, der havde forpagtet jorden af bøndernes kooperativ, kørte vi sidst på eftermiddagen til den næste by, Chizhou, en køretur på et par timer op i et bjerg- og skovrigt landskab, der virkede mere spændende end, hvad vi hidtil havde set. Desværre satte det samtidig i med regn efter dejlige, varme dage i starten af ugen, og det var i høj grad en skam, for det hotel, vi nu blev installeret på, var et fantastisk sted på en halvø ude i en stor sø omgivet af bjerge og skove. Mit værelse havde en stor balkon, som jeg fik begrænset fornøjelse af, fordi regnen fossede ned. Til gengæld var rygning tilladt på værelset – dog ikke i sengen!

23. april, søndag

På grund af regnen blev programmet lavet ret meget om; vi skulle bl.a. have besøgt et naturgenopretningsprojekt, men det

udgik. I stedet var vi om formiddagen på et privatejet arkitekturmuseum, hvor vi udover de udstillede historiske genstande så ægte kinesisk opera. Eftermiddagen holdt jeg fri; det havde jeg fået tilbudt af vore betreuere, der åbenbart betragtede mig som en meget gammel mand, de måtte passe på. Om aftenen var der middag med lokale partiledere, indbefattet en spadseretur i regnvejret (der blev uddelt paraplyer) ad smalle landstrimler ud over søen fra mødelokalet, hvor vi havde udvekslet de sædvanlige hilsningstaler, til spisesalen. Langs ruten var der opstillet højttalere forklædt som natursten, der spillede dæmpet kinesisk musik ud i regntykningen.

24. april, mandag

Formiddagen gik med besøg på et par hightechvirksomheder inde i byen, eftermiddagen med udflugt til en hotellandsby i traditionel stil oppe i bjergene, inden vi efter et kort besøg ved et buddhistisk kloster om aftenen tog videre med højhastighedstog til næste by, Suzhou, en tre timers tur.

Resten af turen er der mindre at fortælle om. Fra Suzhou, hvor vi boede i et borglignende hotel med pagoder på taget og en labyrint af ganske indtagende gårdhaver (hotellet selv var også en labyrint – mindre indtagende), tog vi ad motorvejen (endnu tre timer tilbage ad den vej, vi lige var kommet med toget) til den gamle sydlige hovedstad Nanjing, turens sidste stop. Hotel-

let her var en skyskraber med ikke mindre end 48 etager. Det regnfulde og kølige vejr, der havde mødt os, da vi kom sydpå

fra Beijing, havde indbragt mig en regulær forkølelse, og jeg tilbragte en del af disse sidste dage på mit værelse på 42. etage. Men der blev også tid (og energi) til et besøg på et moderne hospital og i et restaureret historisk kvarter ved den imponante bymur fra 1200-tallet.

Den 29. april gik turen til Shanghai, igen tre-fire timer på motorvejen, og herfra fløj vi i aftenens løb hjem til vore respektive lande – de fleste via Istanbul med for nogles vedkommende lange ophold, men jeg havde plads i et direkte SAS-fly og kunne for første gang i fjorten dage tale dansk, og efter tretten timer med knæene oppe under hagen landede jeg i Kastrup ved 5-tiden om morgenen. Det havde været en oplevelsesrig, men også meget anstrengende rejse gavmildt betalt fra først til sidst af det kinesiske broderpartis internationale afdeling.

En ny, multipolær verdensorden

Tale holdt på Folkets Universitet, Beijing, den 19. april 2023

Af Henrik Stamer Hedin

Jeg kommer fra Danmark, et nordeuropæisk land af beskeden størrelse, der i sin fortid har oplevet både at herske over imperier og at gøre modstand mod imperier. Det er det sidste, jeg her vil beskæftige mig med.

Det var os, der standsede Karl den Store, da hans Europæiske Imperium, det første, begyndte at ekspandere mod nord. Vor historie er historien om kamp mod det Europæiske Imperium i dets skiftende former – ikke altid en kamp, der endte med sejr. I dag er vi selv del af det moderne Europæiske Imperium, den Europæiske Union.

Jeg repræsenterer Danmarks Kommunistiske Parti, et parti, der blev stiftet i Oktoberrevolutionens kølvand. Vort parti var i front blandt dem, der kæmpede mod naziimperiet, og blandt dem, der kæmpede mod den Europæiske Union. De to kampe er heroiske højdepunkter i vort partis historie. Den første vandt vi, men vi tabte den sidste, og snart efter gik det Europæiske Imperium, nu kaldet Union, sammen med den amerikanske imperialisme om at føre Europa i krig. Og ikke kun én krig. Krigen i Ukraine er blot det seneste eksempel og forhåbentlig også det sidste.

For imperialismen er i dag på vej mod sit nederlag. Den er stadig stærk, men den taber i styrke. Den er på vej mod nederlag i Ukraine, som det fremgår af de tal, der for nylig blev lækket fra det amerikanske forsvarsministerium Pentagon. Den er på vej mod nederlag i Mellemøsten, hvor den ikke længere er i stand til at sætte de to Golf-stormagter Saudi-Arabien og Iran op mod hinanden. Og den er, i hvert fald om ikke så længe, på vej mod nederlag i stillehavsregionen.

En ny, multipolær verdensorden er ved at bane sig vej trods imperialismens forsøg på at standse den og opretholde den gamle imperiale orden, som den påtvang verden i den Kolde Krigs sidste år. Æren herfor tilfalder for en stor dels vedkommende Folkerepublikken Kina og dens Kommunistiske Parti. Kinesiske projekter som *Belt and Road*-initiativet og nybrud som BRIKS-samarbejdet er afgørende bidrag til denne nye verdensorden og en vældig drivkraft for den virkelige modernisering af verden og den nødvendige ødelæggelse af det gamle imperiesystem, så der bliver fri bane for samfundets revolutionering og for, at hver nation kan finde sin egen uafhængige vej til modernisering og mere velfærd.

Imperialismens anstrengelser gennem halvfjerds år for at forhindre denne udvikling resulterede blandt andre tilbage-skridt i den kommunistiske bevægelses store skisma. Dette skisma betød også en afbrydelse af forbindelserne mellem Kinas Kommunistiske Parti og mit eget parti. At jeg står her i dag, er et vidnesbyrd om, at dette seks årtier gamle sår er blevet helet, men det skete for kun to år siden. Vi håber, at den kontakt, der nu igen er kommet i stand, vil vokse og udvikle sig i de kommende år og sætte nye blomster af venskab mellem vore to partier – ganske som vi håber på venskab og samarbejde med alle andre kommunistiske partier i verden.

Dette bringer mig til en helt anden sag, som ikke har det fjerneste at gøre med Kinas vej til modernisering, vort emne her i dag. Men jeg vil slutte af med en meddelelse, der burde komme som en opmuntring for jer alle: I 1991, i den Europæiske Kontrarevolutions kølvand, blev Danmarks Kommunistiske Parti splittet i to. Mens vi taler her i dag, er disse to halve partier ved at finde hinanden igen og forhandle sig frem til en formel genforening, der forhåbentlig kan finde sted i det kommende efterår. Det er selvfølgelig en mindre begivenhed i kommunismens lange historie, men fragmenteringen af de kommunistiske partier er en fælles kendsgerning i det mindste i Europa, og at denne fragmentering nu ser ud til at blive helet i det mindste i ét land, er efter min mening endnu en god nyhed, som giver håb for fremtiden.

Jeg ønsker os alle et frugtbringende symposium.

Oversat fra engelsk

Cubas aktuelle økonomiske situation

Cuba har været udsat for store økonomiske rystelser i de seneste tre årtier, men hvordan går det nu? Forfatteren lever meget af sit liv i Cuba, og artiklen er formidlet af Dansk-Cubansk Forening, som også har leveret billederne.

Af Henrik Thejl Hansen

Et par dage inden Trumps sidste dage som præsident placerede han atter Cuba på USA's liste over lande, der ifølge USA støtter international terrorisme. Udenrigsminister Pompeo tilføjede, at Trump-administrationen også »holdt Cuba ansvarlig for dets ondartede indblanding i Venezuela og resten af den Vestlige Hemisfære«.

Cubas placering på USA's terrorliste har fået mange udenlandske banker og virksomheder til at holde sig væk fra Cuba af frygt for sanktioner fra USA. Cubas vicepremierminister Ricardo Cabrisas har forklaret, at Cuba gennemgår en af de sværeste tider i Revolutionens 64-årige historie, ikke mindst som konsekvens af US-sanktioner mod landet.

Dette er en af flere grunde til, at den cubanske økonomi er blevet konfronteret med alvorlige udfordringer i det sidste par år, men vi skal starte et andet sted for at forstå, hvorfor den lokale cubanske peso i de sidste 2 år dels er devalueret kraftigt, dels er ramt af en kraftig inflation.

I skrivende stund er den officielle bankkurs på amerikanske dollars (USD) 123 pesos (CUP) men samtidig handles den på gaden til 195 CUP. I forhold til Euro'en er den officielle bankkurs 1:136 CUP men 1:200 CUP på gaden. Vi skal huske på, at for blot lidt over 2 år siden var USD-kursen blot 24 CUP, hvor den havde ligget stabilt i mange år, og der var ingen, der vekslede på gaden. Nu oplever man folk overalt, der vil veksle til USD/Euro, så de enten kan bruge dem, når de rejser væk fra Cuba, eller til at handle i de nye MLC-butikker.

Samtidig følger fødevarerpriser på det private marked (grøntsagsmarkeder, visse kødmarkeder, private restauranter o.l.)

gadekurserne på USD/Euro, og der *Hvordan går det med Cubas økonomi? Foto: Johnny Mortensen*

hamstres, hvor der kan på det statslige marked, som efterfølgende sælges til ågerpriser på parallelmarkedet, hvorfor der udover en kraftig devaluering af den cubanske peso også opleves en kraftig inflation. Har man derfor kun sin folkepension eller statsløn uden adgang til udenlandsk valuta i form af pengeforsendelser o.l., er livet blevet rigtig vanskeligt, fordi alt udover rationeringsvarerne koster rigtig mange penge.

Hvad er de vigtigste grunde til disse økonomiske og finansielle ændringer?

Forklaringerne er mange, og nogle af de oplagte grunde er naturligvis Trumps yderligere 243 sanktioner mod Cuba, der lukkede næsten helt ned for det ellers stærkt stigende antal amerikanere, der efter 50 års forbud mod at besøge landet med stor interesse begyndte at besøge øen, da Obama åbnede op overfor Cuba. De amerikanske turister ville finde ud af, hvad det var, der havde været så farligt, at Kennedy havde brudt med alle USA's frihedsidealere for at holde den almindelige amerikaner væk fra »djevle-øen«, som sågar var en del af den såkaldte »ondskabens akse« ifølge G. Bush Jr.

Præsident Obama gav »visse« grupper i det amerikanske samfund lov til at besøge Cuba, men under meget strenge restriktioner. Det betød, at der begyndte en stadig stigende turisme fra USA; det væltede ind med turister fra de krydstogtskibe, der ikke havde kunne besøge Cuba i årevis, og europæiske politiske ledere fik travlt med at besøge Cuba i frygt for, at USA ville udkonkurrere europæiske virksomheder, når amerikanerne åbnede helt op.

Med Trump blev det atter forbudt krydstogtskibene at lægge til i cubanske havne; udenlandske firmaer måtte ikke handle,

Fra samlefabrikken for kinesiske Minerva-elscootere i Santa Clara. Foto: Dansk-Cubansk Forening

investere eller opholde sig på områder, som før Revolutionen var amerikansk-ejede; Cuba blev atter forbudt at bruge USD på verdensmarkedet, hvor størstedelen af verdenshandlen – indtil starten på Ukraine-konflikten – foregår i USD. Derved blev statens valutareserver i USD værdiløse, og de cubanske banker måtte stoppe med at veksle USD-konter, fordi de for staten reelt set ikke længere var mere værd end toiletpapir! Tillige blev pengesendelse fra USA i Trumps sidste dage forbudt, så over 400 Western Union-afdelinger fordelt over hele øen i løbet af foråret måtte dreje nøglen om, og cubanere med familie/venner i USA kunne ikke længere modtage økonomisk støtte herfra.

Trump's udenrigsminister, Mike Pompeo, skræmte livet af mange 3. verdenslande, der modtog hjælp fra de berømte cubanske sundhedsmissioner, som igennem tiderne har hjulpet – og stadig hjælper – 165 lande siden Revolutionens start. Pompeo advarede de respektive lande, at hvis de ikke straks ophørte med at modtage de cubanske sundhedsmissioner, ville USA sanktionere landene ved at fjerne økonomisk og militær støtte. Sundhedsmissionerne er en vigtig indtægtskilde i det cubanske statsbudget, og det vidste Pompeo alt for godt! Biden lovede i sin præsidentvalgekampagne at vende USA's Cuba-politik tilbage til dagene fra Obama tiden, men løftet blev aldrig efterlevet!

Det blev ikke bedre af, at verden samtidig blev ramt af corona-pandemi, hvor verdenssamfundet gik i stå, og specielt 3. verdenslande blev hårdt ramt. Dette gjaldt også Cuba, hvor de vigtige indtægter fra eksempelvis turistindustrien forsvandt som

dug for solen.

Vestens sanktioner mod Rusland i forbindelse med Ukraine-konflikten har samtidig betyder øgede energi- og brændstofpriser samt stigende priser på mange importvarer som en konsekvens af manglende hvedeeksport fra Ukraine og Rusland.

Den besværlige reform af Cubas møntfodssystem

Inden pandemien og Trumps ultimative sanktioner havde Cuba omsider fået sat en dato for reform af sit dobbelte møntfodssystem (CUP'en og CUC'en – hvor 1 CUC var lig 1 USD) med henblik på kun at have én møntfod, nemlig CUP'en. Reformen havde været undervejs siden 2011, hvor det var blevet besluttet at udfase det dobbelte møntfodssystem. Man kan i bakspejlets skær diskutere, om det med Trumps ultimative Cuba-politik blandet med pandemi var det rigtige tidspunkt at lave disse reformer, men som det måske vil fremgå af nedenstående, var det påtrængende nødvendigt at afskaffe den dobbelt møntfod, som i virkeligheden var mere end blot en dobbelt møntfod.

Fra 1. januar 2021 (få dage før, at Trump placerede Cuba på listen over lande, der støtter international terrorisme, og kort efter, at han havde forbudt nogen former for pengesendelser fra USA til Cuba) blev CUP'en den eneste gangbare mønt i landet. Prisen for 1 USD blev fastsat til 24 CUP, sådan som det havde været i mange år.

Hvorfor opstod den dobbelte møntfod? ...eller den 3-dobbelte møntfod?

For at forstå, hvorfor der overhovedet udviklede sig et dobbelt møntfodssystem, må vi tilbage til østbloklandenes sammenbrud, hvor Cuba på meget kort tid mistede op mod 80% af sin samhandel med udlandet – i dette tilfælde østbloklandene. Det tvang landet til at anskaffe sig amerikanske dollars, da man nu skulle handle og agere på det kapitalistiske verdensmarked. Man havde meget få USD på det tidspunkt, hvorfor staten åbnede op for at cubanere kunne modtage dollars i pengesendelse, som de så efterfølgende kunne købe ind for i de nyoprettede TRD-butikker, hvor der kun kunne købes varer i USD. Overskuddet fra disse butikker skulle – sammen med andre økonomiske tiltag som den begyndende turistindustri og joint-ventureprojekter – gå til at finansiere det dyre statslige system med mange gratisydelse (sundheds-, uddannelses- og sociale system) samt de mange subsidierede varer/services (kulturindustri, rationeringsvarer, transport, energi- og vandforbrug).

Men landet trådte ind i en dyb krise på grund af manglende finansieringsmuligheder af importvarer fra verdensmarkedet. Det medførte en kraftig mangelvaresituation og en stor efterspørgsel af varer, og da varerne hovedsageligt kunne købes i TRD butikkerne, steg efterspørgslen på USD til 150 CUP for én USD. Det betød, at en liter madolie til 2 USD i en TRD-butik pludselig kostede det, der svarer til en cubansk gennemsnitsmånedsløn på det tidspunkt. Dette blot for at forstå alvoren af den økonomiske krise på det tidspunkt!

Som resultat heraf indførte man den konvertible peso (CUC), som fik samme værdi som 1 USD, og som samtidig kunne bruges til at konsumere i TRD-butikkerne. En del af de statslige ansattes løn blev samtidig udbetalt i CUC, hvorved banken fik mulighed for at nedregulere udbuddet af CUP'en (=mindre udbud af CUP), hvorefter CUP-kursen overfor USD steg og roligt begyndte at blive styrket, og i mange år lå den stabilt på 1:24. Men dermed var der i princippet allerede 3 gangbare valutaer i landet: CUP, USD og CUC.

Under Bush Jr administrationen begyndte udenlandske banker (schweiziske UBS, engelsk Lloyds bank, tyske Comerz Bank, BNP Paribas etc.) at blive sanktioneret af USA for at lave handelstransaktioner for Cuba i USD. Bøderne var op til to cifrede milliardbeløb (i danske kroner), og det fik naturligvis de fleste banker til at stoppe transaktionerne. Som modsvar til

Vaccinering. Foto: Granma

US-sanktionerne fjernede man den amerikanske mønt som gangbart betalingsmiddel i Cuba og pålagde et gebyr på veksling fra USD til CUP/CUC, så USD reelt røg ned på en vekslerate på 1:20 i forhold til CUP. Dermed var der kun CUC og CUP tilbage som gangbare møntenheder.

...og alligevel ikke! Der var faktisk stadig 3 møntenheder, nemlig CUP'en samt 2 vekslerater for CUC'en, og her lå den gordiske knude for den cubanske økonomi. Statslige virksomheder omregnede en CUC kurs med 1:1 i forhold til CUP'en (hvilket ville sige, at 1 USD/CUC var lig 1 CUP). Dette gjorde det rentabelt for virksomheder at importere men fremmede absolut ikke eksportvirksomheder, der kun fik 1 CUP for hver USD de tjente. Det fjernede incitament til produktion og eksport af cubanske varer, udover at det skabte en masse ekstra unødvendigt bureaukrati med de to vekslerater for en CUC. Dette problem skulle løses på et tidspunkt, og efter næsten 10 års

forberedelse blev den økonomiske reform søsat den 1. januar 2021.

Med den økonomiske reform blev det som nævnt fastsat, at der kun var én møntenhed i Cuba, nemlig CUP'en, og kursen blev fortsat fastsat til 1:24 overfor USD/CUC, ligesom folk fik et halvt år til at veksle deres CUC til CUP.

Lønstigninger og udfasning af subsidier

Idéen med reformen var samtidig en udfasning af mange subsidier på varer/ytelser, der omvendt skulle modsvares af en klækkelig lønforhøjelse for statsansatte/pensionister på mellem 500 og 1000%. Det i sig selv er naturligvis inflationsfremkaldende, men idéen var, at ved fjernelse af subsidier sammen med klækkelige lønstigninger til statsansatte kunne disse komme på niveau med lønninger i privatsektoren, hvorved man håbede på at kunne få fat i nogle af de alt for mange folk i den arbejdsdygtige alder, som ikke gider arbejde på grund af lave statslønninger, der sammen med lave leveomkostninger (subsidierede varer/ytelser, gratis uddannelses- og sundhedssystem, ingen husleje etc.) gør det rimeligt »harmløst« ikke at arbejde. Derved bliver man en rigtig dyr udgift for staten og gør det endnu mere vanskeligt at sikre de dårligst stillede med nødvendige services.

Med Biden som ny præsident i USA kom ikke de forventede politiske ændringer, som han ellers havde lovet i sin valgkamp, med det resultat, at CUP'en svækkedes lige så langsomt. Sanktionerne forværredes drastisk med Ukraine-konflikten, som specielt har kunne mærkes i 3. verdenslande, en ting, som Vesten fuldstændig negligerer i sin sanktionspolitik mod Rusland.

Bankerne måtte samtidig indstille køb og salg af USD på grund af USA's forbud mod, at Cuba kunne bruge fysiske USD til handel på verdensmarkedet. Samtidig åbnede USA efter endt pandemi op for, at cubanere, der ved egen hjælp nåede USA's grænse, automatisk blev budt ind i USA (alle andre latinoer var forbudt adgang til det forjættede land). Det fremmede en sand masseflugt fra øen. Cubanere begyndte i stor stil at sælge deres ejendomme for at have en startkapital i udlandet, men de sælger i USD/Euro, for CUP'en kan ikke veksles i udlandet. Det skabte endnu større efterspørgsel på USD/Euro, som igen betød stigende gadekurser, og nu ligger vekselskursen omkring de 200 CUP pr Euro (lidt billigere for USD).

90'ernes krise om igen eller....?

Med en pension på 1600 CUP om måneden er det tydeligt, at pengene ikke rækker ret langt. En god gennemsnitsløn kan ligge på omkring 4500 CUP (efter den økonomiske reform i januar '21), og havde USD-kursen fortsat ligget på de 24 CUP, havde det svaret til næsten 200 USD pr måned, en klækkelig sum, når det medtænkes, at man ikke betaler husleje i Cuba, og at mange statslige services stadig er meget billige eller ligefrem gratis. Men på grund af devaluering i gadekursen er gennemsnitslønnen atter reduceret til cirka 22 USD (som før den øko-

nomiske reform), og blandet med inflationen gør det den økonomiske situation næsten umulig for mange borgere, specielt statsansatte og pensionister uden adgang til hård valuta.

Det har medført stigende tiggeri ude i de lokale kvarterer, ting, som vi ellers kun oplevede i turistkvarterer før, hvor det var en »god forretning« at tigge, og hvor tiggere ofte tjente meget mere end en almindelig arbejder. I gadebilledet synes prostitution også at være blevet mere synlig igen. Derudover opleves korrupsion i statsapparatet, da funktionærer tænker på at fylde egne tomme lommer fremfor at udføre deres arbejdsmæssige forpligtelser.

Selvom situationen minder om starten af 90'erne, så er Cuba på mange måder dog bedre forberedt denne gang, da man trods alt har de sidste 30 års erfaring med sig, hvor man som isoleret land har skulle kæmpe mod amerikanske præsidenters svingende sanktioner, og man har fået mange nye udenlandske venner, kontakter og handelsforbindelser.

Alligevel er der nogle faktorer, der skiller sig kraftigt ud fra 90'erne: For det første er Fidel og Raul, som var ophavsmænd til Revolutionen og har en heltehistorie og respekt knyttet til deres navne, forsvundet fra den politiske scene (Raul er dog stadig menigt medlem af parlamentet), og den nye præsident, Miguel Diaz-Canel Bermudez, der er vokset op med Revolutionen, må derfor kæmpe sig til folkets respekt via resultater, og det er svært i så alvorlig en krisetid.

For det andet er det en ny ungdomsgeneration, som vokser op. De kender kun Fidel/Raul perifert. For det tredje udvides internettet lige så langsomt i disse år, og man kan nu købe datapakker direkte til mobiltelefoner, så man kan være på nettet hele tiden. Det medfører stigende indflydelse fra sociale medier og amerikanske »nyhedsbureauer«, hvis eneste formål er at sende tydeligt forvrængede nyheder til Cuba med henblik på – sammen med den økonomiske/finansielle blokade og vareknapheden – at skabe utilfredshed i det cubanske samfund. Mange unge tænker på en anden måde, konsumsamfundet er begyndt at tage sit indtog i det cubanske samfund, og mange søger væk fra landet.

Lyspunkter i horisonten?

I horisonten skimtes der dog forskellige lyspunkter, som burde arbejde til Cubas fordel. For eksempel har både Kina og Rusland udtrykt ønske om at hjælpe Cuba med at komme igennem den aktuelle vanskelige krise.

Præsident Diaz-Canel besøgte Kina i november sidste år, hvor værtslandet blandt andet donerede 100 millioner USD til Cuba samt omstrukturerede den cubanske gæld til det asiatiske land. Fremtidige investeringer blev drøftet, og den kinesiske præsident Xi Jinping udtrykte stort ønske om at få løst Cubas problemer uafhængigt af landets gæld.

Derudover har en større russisk delegation været i Cuba, hvor der er blevet aftalt store russiske investeringer i landet indenfor landbrug, industri og turisme samt lovning om brændstofforsyninger. De cubanske betalinger til Rusland er tillige aftalt at foregå i rubler, hvorved USD elimineres, hvilket igen

kan svække USA's sanktionsmuligheder.

I april '23 trådte den amerikanske senator og ultrakonservative republikaner Marco Rubio frem på TV og udtrykte sin dybe bekymring for, at der inden for få år »vil være så mange lande, der handler i andre valutaer end dollaren, at vi ikke vil have mulighed for at sanktionere dem.«

En vigtig sideeffekt af konflikten i Ukraine – samt Vestens aggressive sanktioner mod Rusland – har i det hele taget medført en svækkelse af USD som hård valuta på det internationale marked. BRIKS-landene (Kina, Indien, Rusland, Sydafrika og Brasilien) taler sågar om at erstatte USD med en ny møntenhed, der skal fungere indenfor BRIKS-landenes samhandel. Det vil yderligere svække USD's monopolstatus på det internationale marked, hvilket generelt vil være et positivt perspektiv for lande som Cuba, Venezuela, Nicaragua, Syrien, Iran, Nordkorea, Afghanistan etc., hvor USA i årevis har brugt dollarens monopolstatus til at føre »inkonventionel krig« ved hjælp af infrysning af landenes valutaeserver, forbyde udenlandske banker at lave handelstransaktioner i USD for de ramte lande samt forbyde pengeforsendelser i USD til de respektive lande.

Det skal også nævnes, at Cuba med observatørstatus netop har deltaget i et topmøde i den Euroasiatiske Økonomiske Union (Rusland, Hviderusland, Kazakhstan, Armenien og Kirgisistan). Unionen har til formål at sikre fri handel med varer, services, penge og arbejdskraft samt koordinering af landenes energi- og industripolitikker. Dette samarbejde har et stort potentiale for Cuba inden for farmaceutisk industri, sundhed, turisme, ligesom det vil tiltrække investeringer, skabe nye industriparker og, fremfor alt, forøge adgangen til nye udenlandske markeder!

Eksempelvis udviklede Cuba 3 effektive corona-vacciner under pandemien, som kan bruges til børn helt ned til 2 år. Disse sælges typisk til andre lavindkomstlande til billige penge, og da de samtidig kan opbevares ved køleskabstemperatur, kræver det ikke en dyr ekstrainvestering for landene til opbevaring af vaccinerne. Men selvom BigPharm og USA gør alt for at forhindre international anerkendelse af de cubanske vacciner, har lande som bl.a. Venezuela, Mexico, Nicaragua, Vietnam, Hviderusland og Iran købt og gjort brug af disse, så der ligger et kæmpepotentiale i eksport af mange farmaceutiske produkter.

Sidst kan nævnes, at Cubas turistindustri atter er ved at komme i gang, og med stigende indtægter i hård valuta vil de cubanske banker efterhånden kunne købe og sælge udenlandsk valuta (hvad i øvrigt så småt er påbegyndt), og det vil på sigt få gadekurserne på USD/Euro til at falde og nærme sig de officielle kurser. Derfra må man så håbe på, at staten får så meget styr på økonomien, at CUP'en kan revalueres, så den økonomiske reform fra januar 2021 omsider kan opnå de resultater, der var tiltænkt: At øge købekraften for de statslige lønninger, mindske lønspændet mellem den statslige og private sektor og samtidig skabe et incitament til at arbejde for de mange cubanere, der i årevis har valgt ikke at arbejde men blot benyttet sig af de mange »statslige gratisydelse«, der derved er blevet en uforholdsmæssig stor udgift for staten.

Hvad dør ukrainerne for?

De ukrainske væbnede styrkers tab er forfærdelige. Vi ved ikke, hvor mange der dør, men ingen er i tvivl om, at tallet er skræmmende højt. En nylig undersøgelse giver os et glimt af, hvor galt det står til. Den viser, at 63% af ukrainerne siger, at de har mindst én nær slægtning eller ven, der er død, 78% hvis vi inkluderer de sårede. Det er det rene vanvid. USA, NATO og EU siger, at dette skal fortsætte »den tid det tager«. Har de en god begrundelse for at lade dette blodbad fortsætte?

Af Thorbjørn Waagstein

Den ukrainske regering oplyser ikke tal på døde og sårede, da det betragtes som en statshemmelighed, men en undersøgelse foretaget af Kyiv International Institute for Sociology (KIIS) mellem 26. maj og 5. juni i år viser, at »det absolutte flertal af ukrainere – 78% - har nære slægtninge eller venner, der er blevet såret eller dræbt som følge af den russiske invasion«. 64% rapporterede at have mindst én nær slægtning eller ven, der er blevet såret (i gennemsnit har de 5 sårede nære personer), og 63%, der er døde (i gennemsnit har de 3 afdøde nære personer). Dette er en enorm stigning fra den sidste undersøgelse i februar 2023, hvor 17% af ukrainerne rapporterede om tab, mens tallet i september 2022 »kun« var 9%.

Som nævnt er det ikke let at omregne dette til et samlet antal sårede og døde, men det står klart, at tabene er forfærdelige, og at de stiger hurtigt. Vi taler sandsynligvis ikke om titusinder, men snarere om hundredtusinder. Det er værd at huske på, at den meget omtalte ukrainske modoffensiv for at tage Donbass og Krim tilbage, hvor de ukrainske væbnede styrker lider enorme tab, endnu ikke var begyndt, da undersøgelsen blev gennemført.

Det er det rene vanvid. Det er svært at finde ord for at beskrive det.

Regeringen i Kyiv har reageret på disse tab med bølge efter bølge af hvervning af værnepligtige. Som vi ved, betragtes alle mænd mellem 18 og 60 som potentielle værnepligtige, og det er forbudt for dem at forlade landet (selv om mange flygter illegalt). Videoer, der viser, hvordan mænd bliver taget med magt på gaden, i indkøbscentre og endda på diskoteker og bragt til hvervekontorerne, har længe floreret på de ukrainske sociale medier. Nu har historier om den manglende begejstring for at blive rekrutteret og sendt til fronten endda fundet vej til ledende vestlige medier, som eller normalt kun rapporterer om russernes problemer med at rek-

ruttere. Efter de store tab under modoffensiven siden starten af juni har regeringen i Kyiv intensiveret indkaldelserne for at udfylde pladserne efter de faldne, og det forlyder, at man i dele af landet nu kræver, at alle mænd mellem 18 og 60 år skal møde op på hvervekontorerne uden at få en personlig indkaldelse.

Og hvorfor bliver alle disse tusinder og atter tusinder af mænd, for det meste jævne arbejdere og mange af dem midaldrende, ofret? Vi ved alle, at i denne krig er det NATO, der sætter dagsordenen – ikke Zelenskij, polakkerne, de baltiske lande eller det stadig mere krigeriske Danmark. Den uduelige EU-udenrigsminister Joseph Borrell sagde for en gangs skyld noget rigtigt: »Hvis vi ikke støtter Ukraine, vil Ukraine falde i løbet af få dage«. Game over. Støtten fra NATO-landene holder regeringen i Kiev oppe – penge til at betale de offentligt ansatte, soldaterne, de sociale ydelser og militært udstyr. Så den ukrainske regering er fuldstændig i hænderne på NATO. Hvis blodbadet skal stoppes, er det NATO der sidder med nøglen til det.

I en nylig tale har den amerikanske udenrigsminister forklaret, hvorfor USA *ikke* støtter en våbenhvile for at stoppe myrderierne. »I løbet af de kommende uger og måneder vil nogle lande opfordre til en våbenhvile. Og på overfladen lyder det fornuftigt – endda attraktivt. Når alt kommer til alt, hvem ønsker ikke, at de stridende parter nedlægger deres våben? Hvem ønsker ikke, at drabene skal stoppe? Men en våbenhvile, der blot fastfryser de nuværende linjer og gør det muligt for Putin at konsolidere kontrollen over det territorium, han har erobret, og derefter hvile ud, opruste og angribe igen – det er ikke en retfærdig og varig fred. Det er en Potemkin-fred. Den ville legitimere Ruslands tyveri af land. Den ville belønne gerningsmanden og straffe offeret.«

Hvis man er i det lyriske hjørne, kan man sige med Ursula von der Leyen: »Ukraine er i frontlinjen i forsvaret af alt det, vi

Foto: Komsomolskaja Pravda

europæere værdsætter: vores frihed, vores demokrati, vores tanke- og ytringsfrihed. Modigt kæmper Ukraine for de europæiske idealer, som vi fejrer i dag.« »Ukraine er det bankende hjerte for nutidens europæiske værdier«. Så nej, blodbadet skal fortsætte af hensyn til Europas værdier og frihed. Den amerikanske stabschef, General Mark Milley, sagde det klart den 30. juni: »Jeg har sagt, at det ville tage seks, otte, ti uger, og at det vil blive meget vanskeligt. Det kommer til at tage lang tid, og det bliver meget, meget blodigt. Ingen bør have nogen illusioner i den henseende.« Så for USA, EU og de fleste EU-regeringer er der kun én måde at stoppe blodbadet på, og det er mere blodbad. Blod-

bad nu for at undgå mere blodbad i fremtiden. Målet er at besejre Rusland eller svække det så meget, at det vil foretrække at trække sig ud og overdrage Donbass og Krim til den ukrainske regering. Uanset hvad det kræver. Og det vil kræve tusinder og atter tusin-

der af ukrainske *Ukrainske soldater under træning i det sydlige England. Foto: Komsomolskaja Pravda*

Men lad os for et øjeblik glemme Ursula-lyrikken og prøve at forstå, hvad alle disse tusinder af mennesker bliver ofret for. Medmindre man tror på de optimistiske forudsigelser om, at den ukrainske hær ved hjælp af våben fra NATO vil vinde krigen, så er svaret desværre: for ingenting. Eller, hvad værre er, jo længere konflikten fortsætter, jo større bliver tilbageslagene for de ukrainske nationalister. NATO ofrer dem.

Historien siden 2014 er en historie om forspildte chancer for de ukrainske nationalister. I 2014-15 gav Minsk-aftalerne Ukraine en mulighed for at beholde den oprørske Donbass-region – selv om de ville være nødt til at give regionen hjemmestyre. Daværende præsident Petro Poroshenko siger nu, at han kun underskrev aftalen for at vinde tid, så Ukraine kunne opruste og genindtage Donbass med magt. Seks år senere, før invasionen, foreslog Rusland NATO et sikkerhedsarrangement, som omfattede et forbud mod, at Ukraine blev medlem af NATO, og en begrænsning af udstationeringen af tropper og våben på NATO's østlige flanke. Det blev blankt afvist, og invasionen begyndte kort efter. Et par uger efter invasionens start var forhandlingerne mellem Ukraine og Rusland ifølge de tyrkiske mæglere tæt på at nå frem til en aftale, men forhandlingerne blev brat afbrudt af Ukraine (nogle hævder, at det var efter Boris Johnsons personlige indgriben). Hundredtusinder af

liv kunne have været sparet, hvis Ukraine og NATO havde grebet chancen, og Ukraine ville ikke i dag stå over for tabet af sine sydlige provinser, ud over Donbass.

Ifølge den ukrainske præsident Zelenskij er målet at fordrive russerne fra Ukraine, koste hvad det vil. I oktober 2022 underskrev han endda et dekret, der forbyder forhandlinger med præsident Putin. Så strategien er at fortsætte krigen for enhver pris, og han forsikrer, at de vil vinde, hvis bare de får nok våben fra NATO. Det mener general Milley også: »Ukraine har lederskab og moral til at slå Rusland. Ukraines befolkning er tillidsfuld, og NATO har aldrig været stærkere.«

Zelenskij,

USA og EU har altså besluttet at lade myrderierne fortsætte, indtil russerne er besejret. Hvilket sandsynligvis aldrig sker. Stadig flere ukrainske arbejdere og andre almindelige mennesker, unge og gamle, vil blive sendt ud for at dø i skyttegravene. For ingenting.

Krige slutter normalt, når enten den ene part vinder, eller der ikke er en klar vinder og begge parter er blevet krigstrætte. Jeg tror ikke, at denne krig vil slutte, fordi en af parterne løber tør for missiler, ammunition, tanks eller andet. På trods af al snakken om det modsatte har USA – og også EU – en enorm våbenindustri, som er mere end villig til at producere alle de våben og den ammunition, som Ukraine efterspørger – hvis altså deres regeringer giver dem pengene. Rusland har sine våbenfabrikker kørende på fuld kapacitet og åbner stadig nye produktionslinjer. Så der vil være våben og ammunition nok til at fortsætte i mange, mange år. Men hvad med mennesker? Her er tallene i Ruslands favør, da landets befolkning er 6-7 gange større end det, der er tilbage af Ukraine efter tabet af territorium og 8 millioner, der er flygtet til udlandet. Efterhånden som tabene stiger, ser ukrainerne, som nævnt ovenfor, ud til at blive mere og mere modvilige mod at lade sig hverve og sende til den sikre død ved fronten. I takt med, at den tvungne mobilisering bliver mere og mere udbredt og folk begynder at gøre modstand, kan det måske ende med, at NATO og den ukrainske regering bliver bragt til forhandlingsbordet. Men det er nok ønsketænkning. Mantraet lige nu er: »Den tid det tager – eller til den sidste ukrainer«.

Det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt den russiske invasion af Ukraine er ulovlig (det er den) eller uprovokeret (det er den

ikke). Men lad os for en stund sige, at den er begge dele. Selvfølgelig er NATO's strategi med »den tid det tager« *ikke* i det ukrainske folks bedste interesse. Det kan være i NATO's interesse at lade dette meningsløse blodbad fortsætte, da NATO med general Milleys ord »aldrig har været stærkere«. Med andre ord: En vidunderlig krig. For NATO. Men ikke for det ukrainske folk.

Det er kvalmende at se selvretfærdige vestlige politikere (centrum, venstre, højre, grønne – hvilken som helst farve) tale om den moralske nødvendighed af, at krigen fortsætter for at besejre ondskaben. De slæber med åbne øjne, bevidst, tusinder

og atter tusinder af stadig mere modvillige ukrainere til slagtebænken. For ingenting. Og har det godt med det.

Thorbjørn Waagstein er tidligere medlem af DKP, nu bosat i Nicaragua som udviklingskonsulent i Latinamerika, Afrika og Asien. Artiklen er taget fra hans hjemmeside www.waagstein.com. Hjemmesideartiklens hypertext indeholder links til dokumentation, f.eks. videoklip af mænd, der bliver bortført på åben gade for at blive sendt til fronten. Disse links lader sig ikke gengive i den trykte tekst.

Ukraine kørt fast ved Bakhmut. Foto: Komsomolskaja Pravda

Hvor vi står

Irlands Kommunistiske Parti blev splittet for nylig. Udbryderpartiet, der kalder sig det Irske Kommunistiske Parti, har udsendt nedenstående erklæring om krigen i Ukraine, der efter redaktionens mening fortjener udbredelse

Krigen i Ukraine er – i en lavine af ensidig propaganda – blevet præsenteret for det irske folk som en uprovokeret russisk aggression, hvor et lille lands rettigheder trædes under fode i et forløjet forsøg på at genrejse gamle dages Russiske Rige.

Selv om den slags holdninger muligvis findes blandt medlemmer af Ruslands nye kapitalistklasse, viser et blik på krigens faktiske omstændigheder klart, at Vesten, anført af USA og NATO, fremprovokerede krigen som led i sin bestræbelse på at svække Rusland og i sidste ende forære landets ressourcer til vestlige monopoler.

Bag alt dette ligger de Forenede Staters forsøg på at stille uret tilbage til den tid, hvor amerikansk kapital dominerede hele verden i kølvandet på Sovjetunionens fald og den alvorlige svækkelse af socialismens demokratiske udfordring af den kapitalistiske verdensorden.

I en længere årrække er det imidlertid gået tilbage for den amerikanske kapital i takt med, at nye økonomier har udviklet sig med Kina, Indien og Asien som fremstormende konkurrenter til det amerikanske herredømme. Selv i Latinamerika, engang Onkel Sams baghave, hvor USA kunne te sig efter forgodtbefindende, har supermagten måttet vige for demokratiske og venstreorienterede politiske kræfter.

Disse tendenser mærkedes også med hensyn til det amerikanske overherredømme i Europa. USA's mareridt var, at et tættere samarbejde mellem Tyskland og Rusland, der gav tysk industri adgang til billig russisk energi og efterlod den amerikanske kapital i Europa på sidelinjen, ville befri Europa for det amerikanske overherredømme.

Det var derfor, USA lagde så stor vægt på at stoppe Nordstream2-projektet og i sidste ende med hjælp fra NATO-medlemmerne Norge, Danmark og Holland saboterede rørledningen ved at sprænge den i luften.

Tyskland, og dermed Europa, er nu afhængigt af amerikansk energi, som er op til fire gange så dyr som den, Rusland tidligere leverede.

I denne kampagne for at genrejse det amerikanske verdensherredømme har USA iværksat sit første angreb mod Rusland med ukrainerne som stedfortrædere uden at kere sig om den ukrainske hærs katastrofale tabstal, ødelæggelsen af ukrainske byer og de millioner af flygtninge, konflikten har drevet fra hus og hjem.

Men der er allerede tegn på, at supermagten vil vende sit militær mod Kina, mod Iran, mod alle lande, der ikke vil følge den kurs, USA har lagt.

I tilfældet Ukraine iværksatte USA i 2014 et kup, der styrkede den demokratisk valgte præsident. Det blev fulgt op af

forbud mod progressive partier, terrorisering af civile, der modsatte sig kuppet, således mordbranden i Odessa på fredelige demonstranter mod kuppet, og forbud mod det russiske sprogs brug i officielle anliggender.

Og dette blev ledsaget af en forherligelse af den fascistiske fortid, hvor kupmagerne hyldede nazikollaboratøren og jødemorderen Stepan Bandera som en helt.

De russisktalende østlige områder gjorde modstand, til at begynde med kun for at få ophævet forbuddet mod det russiske sprog, men senere udviklede det sig til krav om lokalt selvstyre for at ende med løsrivelse af Donbass.

Kiev-styrets reaktion var at angribe Donbass og udsætte befolkningen dér for intense bombardementer, der mellem 2014 og 2022 forårsagede 14.000 menneskers død.

Til at begynde med reagerede Rusland ved at søge forlig. Minsk-aftalerne af 2014 og 2015, underskrevet af Ukraine og Rusland og »garanteret« af Tyskland og Frankrig, godkendte, at bortset fra den russiske Krim-halvø skulle den ukrainske stats territoriale integritet bevares med lokalt selvstyre til løsrivelsesregionerne (blandt andet for at beskytte deres sproglige rettigheder) og med veto mod tilslutning til NATO eller EU.

Det tilfredsstillende ikke helt løsrivelsesfolkene i Donbass, fordi de ingen tillid havde til et Kiev-styre, hvis militær og sikkerhedstjenester var gennemsyret af erklærede fascister som Azov-bataljonen. Putin blev kritiseret under hånden, men Donbass havde brug for hans hjælp for blot at overleve.

Det er senere blevet bekræftet (af den tidligere ukrainske præsident Petro Poroshenko, af Tysklands Angela Merkel og af Frankrigs Emmanuel Macron), at Minsk-aftalerne fra deres side kun var ment som et kneb for at vinde tid til at opbygge den ukrainske hær til et masseangreb på Donbass.

Selv da, mens Kiev nægtede at efterleve Minsk-aftalerne, fortsatte russerne med at søge en diplomatisk løsning og advarede om, at hvis NATO satte sig fast i Ukraine, ville det betyde en trussel mod en hvilken som helst russisk stats eksistens.

De foreslog en europæisk sikkerhedskonference for at finde en løsning, der kunne garantere alle europæiske stater sikkerhed. NATO nægtede at svare, og det ukrainske regime begyndte, presset, rådgivet og styret af NATO, at tale mere og mere åbent om indmeldelse i NATO og om anlæg af NATO-raketbaser kun fem minutters flyvetid fra Moskva.

Som bekendt havde NATO siden Sovjetunionens fald trods løfter om det modsatte bredt sig mere og mere mod øst. Ukraine og Georgien (Grusien) ville fuldende NATO's omringning af Rusland.

[Der følger her i den engelske tekst et længere afsnit, hvor der gøres op med en propagandapåstand om parallelitet mellem Irland og Ukraine i forhold til hhv. England og Rusland. Disse overvejelser, der bl.a. handler om sproglægtsskab, synes mindre relevante for danske læsere.]

Med hensyn til statstilhørsforhold blev Donbass administra-

tivt indlemmet i Ukraine i 1920'erne under Lenins ledelse af USSR for at styrke den ukrainske republiks industrielle grundlag. Befolkningen forblev etnisk set russere.

Krim kom til i 1954 som en »gave« fra Khrusjtjev til Ukraine. Befolkningsflertallet var og er russere (resten er overvejende tatarer og ukrainere).

Den vestlige del, Galicien, tilhørte den polske stat indtil den nazistiske invasion, hvorefter den kom til Sovjetunionen. Det var her, fascismen havde sin største tilslutning med overfald på jødiske og polske landsbyer udført af ukrainske nationalister under ledelse af Bandera og bifaldet af nazisterne.

Det argumenteres også, at Ruslands invasion er en krænkelse af en suveræn stats suverænitet.

Men det blev slået fast af den Europæiske Sikkerhedskonference i 1998, at selv om alle stater har ret til at træffe beslutninger om egen sikkerhed, kan de ikke gøre det på bekostning af nabolandenes sikkerhed.

På den baggrund er det klart, at Rusland gjorde alt for at undgå denne krig, men at NATO drev tingene derud, hvor Rusland enten måtte overgive sig eller slå igen foregribende.

Rusland slog igen.

Det bliver tydeligere dag for dag, at dette er en krig mellem NATO og Rusland. NATO sender våben og forsyninger for at forlænge krigen. Det er også begyndt at stå klart, at det ikke vil lykkes NATO at knuse den russiske stat, men at jo længere krigen varer ved, jo mere ødelæggende vil de ukrainske folks tab blive, og at også det russiske folk og arbejdere over hele verden kommer til at betale.

Det Irske Kommunistiske Parti kræver derfor, at krigsopviglingen hører op, og at der åbnes for forhandlinger om fred, om

sikkerhed for Rusland, for de etniske russere i Ukraine, for ukrainerne og for alle berørte nabolande.

De Forenede Staters nederlag i denne krig er i hele verdens interesse, fordi det vil svække USA i dets forsøg på at genrejse det verdensherredømme, det har udøvet over verdens økonomier og samfund.

Og dette er i alt væsentligt, hvad krigen drejer sig om: Skal vi have en unipolær verden domineret af de Forenede Stater eller en multipolær verden med et antal større magter og mulighed for mindre stater til at søge sig en vej, der passer dem?

Det er i denne sidste sammenhæng, det Irske Kommunistiske Parti mener, arbejderklassen i verdens forskellige stater bedst kan fremme undergravningen og med tiden omstyrtelsen af det kapitalistiske udbytningsystem og genrejse et socialistisk alternativ til den bestående verden af grådighed.

Samtidig bør det stå klart, at det at arbejde for USA's nederlag i denne krig ikke er at blåstemple Vladimir Putin, som er og bliver medansvarlig for omstyrtelsen af socialismen i USSR og det kapitalistiske tyveri af sovjetfolkets ejendom.

Faktisk var Putin selv villig til at melde Rusland ind i NATO og spille en underordnet rolle i USA's plan for verden. Men USA ønskede alle Ruslands ressourcer for egen mund og har dermed tvunget Putin til et brud.

Det er det brud, der åbner os alle en flugtvej fra det amerikanske verdensherredømme og muligheden for at genrejse en ny verden, hvor det er slut med alle kapitalistiske centre – herunder Putins.

Oversat fra engelsk

EL-medlem:

Mit parti har ukritisk accepteret USA's retorik om Rusland

Enhedslistens årsmøde er fornylig afsluttet. Og på mange måder markerer årsmødet en gevaldig højredrejning, hvad angår vores holdning til NATO, skriver Ali Hansen på internetmediet Altinget, hvorfra nedenstående på forfatterens anmodning er sakset.

Af Ali Hansen, lærer, Behandlingsskolerne, fhv. medlem af Borgerrepræsentationen (EL), Københavns Kommune, medlem af Enhedslistens freds- og konfliktløsningsgruppe

Hvorfor står Enhedslisten sammen med NATO i Ukraine-konflikten?

Enhedslistens årsmøde er for nylig afsluttet. På mange måder er årsmødets vedtægter en gevaldig højredrejning, hvad angår vores holdning til NATO.

Faktum er, at vores tidligere principprogram klare holdning om udmeldelse af NATO er reduceret til, at »så længe Danmark er medlem af NATO, arbejder Enhedslisten imod NATO's bidrag til angrebskrige og rustningskapløb.«

Faktum er, at et forslag om »afskaffelse af alle atomvåben« fik kun to tredjedele af stemmerne. Cirka en tredjedel af de delegerede har enten stemt imod forslaget eller har fundet det ligeegyldigt.

Faktum er, at et af Danmarks største venstrefløjspartier og arvtager til en klar antimilitaristisk tradition fjernede mange forslag om fred fra dagsordenen på årsmødet af bureaukratiske grunde.

Hvordan kunne det komme så vidt?

Nedenstående fremlægger jeg to mulige årsager til Enhedslistens nuværende højredrejning om krig og fred.

Vestens røgslør

Mange mener, at pressens ensidige dækning af begivenhederne i Ukraine og mediernes fjendtlige sprogbrug om Rusland kunne have påvirket vores holdning til NATO.

Allerede for mange år siden skrev Lakoff, den amerikanske professor i sprogvidenskab, om »framing«. Lakoff gennemgår mange metaforer og fortællingsteknikker, som minutøst bliver designet af højrefløjen til at rammesætte vores tænkning.

Marx siger, at den herskende klasses tanker også er samfundets herskende tanker.

Således anvender magthaverne alle midler til at begrænse vores frie tænkning. Bestemte metaforer og narrativer, som velvilligt bliver gentaget i mainstreammedier, lægger spor til, hvilken vej vores tankestrømme skal køre på.

Det ser ud, som om »den frie presse« allerede har dannet rammerne for vores tænkning.

Enhedslisten har således ukritisk accepteret og genanvendt USA's og NATO's retorik om Rusland. Vi påstår, ligesom mainstreammedier, at 150 millioner russere og verdens største land bliver regeret af psykopaten Putin.

Vi glemmer i forbifarten, at Rusland har en regering, et parlament og et nationalsikkerhedsråd, der »muligvis« er med til at beslutte begivenhedernes gang.

Ligeledes anvender Enhedslisten ukritisk et begreb som »regelbaseret verdensorden«, som amerikanske politikere har opfundet for at underminere ethvert forsøg på at udfordre USA's hegemoni i verden.

Selv om vi taler om folk på venstrefløjen, som er vant til sproglige finter fra kapitalismen og er bevidste om de herskende klassers kulturelle indflydelse på vores tænkning, ser det tilsyneladende ud, som om vi nemt falder i disse fælder.

Den regelbaserede verdensorden

»Framing« belyser ikke hele sandheden. Derfor bliver det nødvendigt at finde en anden supplerende forklaring på Enhedslistens kursskifte, hvad angår NATO. Marx siger, at vores holdninger, herunder vores politiske holdning, er baseret på vores placering i samfundets hierarki og verdensranglisten.

Fornylig bragte *The Telegraph of Kolkata* resultaterne af en global opinionsundersøgelse publiceret i *New York Times*. Denne undersøgelse viser, at Ukraine-konflikten har ændret den offentlige holdning i udviklede lande (i USA og Europa samt Østasien) mod både Rusland og Kina; derimod var holdningen til både Rusland og Kina i lande, der ligger udenfor den rige del af verden, anderledes.

Om undersøgelsen skriver den indiske økonom Prabhat Patnaik i *People's Democracy* således:

»I et årti før Ukraine-krigen var den offentlige mening i en lang række lande, der strækker sig fra det kontinentale Eurasien til det nordlige og vestlige Afrika, blevet mere gunstig over for Rusland, [...]; Ukraine-krigen har tilsyneladende ikke gjort den store forskel på dette faktum. Det samme gælder også for den offentlige mening over for Kina.«

Det ser ud, som om den fattige del af Østen og det nordlige og vestlige Afrika stadig er præget af kolonitidens plyndring, drab og udnyttelse.

De har tilsyneladende ikke noget imod, at den herskende »regelbaserede verdensorden« bliver ændret. Et stort flertal i disse lande hilser en multipolær verden velkommen.

Den herskende klasse

Min hypotese er derfor følgende: Når vi (et flertal i Danmark og

inden for Enhedslisten) skal tage stilling til Ukraine-konflikten, står vi ukritisk sammen med USA og NATO, fordi vi instinktivt føler os truet af en multipolær verden.

Vi ønsker ikke en multipolær verden, som truer vores privilegier. Vi vil gerne fortsat bruge vores 80 procent af verdens resurser, selv om vi kun udgør 20 procent af verdens befolkning.

Også af denne grund er vi i Enhedslisten ikke konsekvente i vores udenrigspolitik.

Vi stemmer for våbenleverance til Ukraine, men vi vil aldrig finde på at forslå våbenleverance til irakernes modstand mod NATO's besættelse.

Solidariteten og medfølelsen tager nemt overhånd, når Enhedslisten taler om Ukraine, men hvorfor har vi ikke lavet sympatiaktioner for de døde og sårede i NATO's angreb i

Libyen, som Enhedslisten i øvrigt stemte for?

Partiets top pointerer Ukraines suverænitet, når det handler om østukrainernes selvstændighed eller selvbestemmelse over for centralmagten. Men de taler ikke om Syriens suverænitet, når det handler om kurdernes løsrivelse fra Syrien.

Ingen i Enhedslistens top spørger, hvorfor Putin skal for den internationale straffedomstol, mens Bush og Blair skal gå ustraffet for deres forbrydelser i Irak?

Det ser ud, som om vi i Enhedslisten gerne vil bevare den unipolære verden, fordi vi også nyder godt af dens goder. Her har vi en fælles interesse med den herskende klasse.

Derfor er vores politik om NATO, Ukraine, Rusland og konflikten i Mellemøsten, som den er.

Vi glemmer i forbifarten, at Rusland har en regering, et parlament og et nationalsikkerhedsråd, der »muligvis« er med til at beslutte begivenhedernes gang, skriver Ali Hansen. Foto: Sputnik/Reuters/Ritzau Scanpix

Kapitalismen i det 21. århundrede – almen nedtur?

Af Niels Rosendal Jensen

Kapitalismen har betydelige vanskeligheder at slås med – for nu at formulere det mildt (om end ikke overbærende, for det er der absolut ingen grund til).

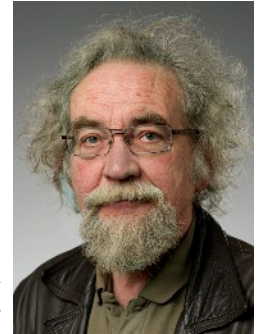
Kommunisternes vurdering bygger på en antagelse om, at den kapitalistiske produktionsmådes solnedgang falder sammen med den »solnedgang«, der peger på overvindelsen af »nødvendighedens rige«. Der eksisterer et dialektisk samspil mellem de to processer. Årsagen er: siden det 20. århundrede er menneskeheden indtrådt i en æra af ikke-lineær (tid) og ulige (sted/rum) transformation fra nødvendighedens til frihedens rige.

Det centrale her er at forstå, at vi ser fremgange og tilbageslag i kapitalistiske produktionsforhold og produktivkræfter. En hypotese lyder: De kapitalistiske produktionsforholds nedgang kan forstås som en negation af tidligere produktionsforhold og muligvis også en lignende rum- og tidsnegation indenfor hele det »oprindelige« system af produktionsforhold. Hvis hypotesen kan bekræftes, er der lyse tider forude.

Et muligt overblik

Men lad os lige skabe et overblik. De teoretisk og historisk begrundede periodiseringer kender vi som følgende:

1. Det sene nittende og tidlige tyvende århundrede blev øjensvidne til eroderingen af kapitalismens grundlag (opkomsten af national markedsregulering og manipuleringen af markedet via store firmaer). Dette identificeres i vores kodebog som monopolkapitalisme (og imperialisme).
2. Årtierne i midten af det tyvende århundrede, kendetegnet af socialreformisme, med henblik på at udvikle en begrænsning af markedets indflydelse gennem indførelse af »generøse« overførselsindkomster. Arbejdsløshed var ikke den enkeltes hovedpine, men et anliggende for det offentlige. Teoretisk underminerede staten pengemagten. Kort sagt en negation af de rå markedskræfter.
3. Den neoliberale hævnstid med dertil hørende globalisering og finansiering. Forstået som »negationen af negationen« fulgte efter. Kapitalen i dens forskellige former gjorde denne periode til akkumulation gennem deprivation eller akkumulation gennem fjernelse af ejerskab til offentlige goder (privatisering og udlicitering).
4. Endelig har vi stødt på en voksende udvikling af former for negativ tilbagetrækning af klassisk kapitalistisk udbytning i form af massebrug af »human« eller »social« kapital plus krav til intellektuelt afkast ved at kapitalisere hele menneskeheden kulturelle rigdom.

Men hvordan kan vi se processerne i overgangen fra nødvendighedens til frihedens rige? Frihedens rige er som bekendt grundlæggende hinsides den materielle produktion. Tager vi dette alvorligt – hvilket der er gode grunde til – opdager vi, at grundlaget for disse forandringer skal findes i udviklingen af den kreative side af arbejdet. Det medfører, at de afgørende kilder til progression bliver kulturelle fænomener, som for så vidt er ubegrænsede – f.eks. viden og kundskaber. På sin side fremhæver det betydningen af aktiviteter og mennesker med kreativt potentiale. Det kan benævnes den kreative sfære. Dermed er naturen ikke længere kilde til råmaterialer, men et understøttende aktiv. I næste omgang indebærer det, at vi skal undersøge nye former for varer, penge og udbytning plus disses forhold til de globale problemer.

Markedskapitalismen er ændret til at blive noget andet og mere. Den er ikke alene blevet global, men også en totalitær kraft, som ikke længere er en samfundsmæssigt neutral koordinationsmekanisme eller en skjult hånd, som liberalisterne hævdede. Markedet er i dag et produkt af den samarbejdende kapital hegemoni og fremmer den intensive og ekstensive vækst af nye typer af varer såsom information og humbugagtig efterligning. Dette betyder nye kvaliteter relateret til værdi, brugsværdi, priser og markedsfetichisme.

Følgervirkninger

Hvad indebærer det? At producenterne isoleres, at arbejdsdelingen skærpes, og at der finder kvalitative omslag af markedet sted. Markedet ser ud til at blive et marked for netværk. Det kunne ligne en befrielse, men det er overhovedet ikke tilfældet, fordi netværksmarkedet kontrolleres af de store koncerner, som i tilgift manipulerer med de fleste aktører, og fordi markedet dækker alle sfærer af menneskers liv, og endelig fordi markedet fremmer en markedsfetichisme orienteret efter alt muligt humbug.

Denne udvikling rejser også spørgsmål ved, hvad penge i grunden er. Finansialiseringen af penge betyder, at de i højere grad bliver virtuelle. Det er en gradvis forandring fra et virkeligt produkt (den universelle ækvivalent) til et »sandsynligt« fænomen, som udelukkende er besat af global fiktiv finanskapital. Det er næppe overraskende for venstrekræfter, at ekspansionen af fiktiv kapital er mere og mere omfattende. Virtuel fiktiv kapital er, som Marx understregede, et element, som manipuleres af storkapitalen, og som stort set intet har at gøre med værdien af real kapital og kapitalisering af den forventede indkomst. Dette er alene muligt pga. digitaliseringen og den manglende kontrol med fiktiv kapital. Fiktiv kapital i virtuel form skaber illusioner om at opnå profit uden produktion.

Samtidig skaber denne måde at fremture på også illusoriske former for gældsøkonomi. Det skaber farer for kriser og deregulering.

Udbytning af anden grad

Kort fortalt er der fortsat megen elendighed og ulykke forbundet med monopolistiske og ikke at forglemme imperialistiske profitter. Værre lyder det til, når udbytningen af den kreative arbejder – både håndens og åndens – ikke kun handler om at tilegne sig merværdien, men også og i stigende grad udbytning af, hvad menneskeheden har skabt kulturelt. Det giver anledning til at tale om nye og perverse former for, hvad menneskets rolle i grunden er i den moderne økonomi.

De nye træk i reproduktionen af kapitalistiske produktionsforhold finder ikke sted uden klassekampe. Det forholdsvis nye er, at kapitalismen ikke kan reproducere sig selv uden at indoptage flere og flere ikke-kapitalistiske elementer, hvilket allerede Rosa Luxemburg gjorde opmærksom på. Men blandt kapitalens

foretrukne strategier ses f.eks., at staten skal betale for den højtuddannede arbejdskraft, eller at arbejderens opsparinger bliver et grundlag for kapitalakkumulation. Som bekendt er styrkeforholdet ikke i arbejderklassens favør, og det indebærer stigende social ulighed og voksende sociale problemer. Sideløbende ses tendenser til at udnytte den kreative økonomi, som peger ind i en »unyttig« eller »værdiløs« økonomi. Dette er åbenlyst manifesteret i finansialisering, overudvikling af finansielle transaktioner og i væksten af finansiell ustabilitet.

Opsummerende ser vi en række forandringer af det økonomiske system, herunder skabelsen af et totalitært marked og forandring af penge, som fører til dominansen af fiktiv finanskapital (kasinokapitalisme). Det betyder, at den klassiske udbytning af industriarbejderen udvides og forstærkes med tilegnelse af intellektuelle afkast. I en spidsformulering: vi ser her både nye kvaliteter i den kapitalistiske akkumulations almene lovmæssigheder og væksten af en ubrugelig/unyttig økonomisk sektor.

Klassekampen banker på. Hvad vil kommunisterne?

PENSIONISTERNES KULTURFORENING AF 1965

EFTERÅRSPROGRAM 2023

8. september:

Sæsonstart og summemøde med Johnnys små videoer og billeder fra sæsonen der gik.

15. september:

50-året for general Pinochets kup i Chile. Personlig beretning ved Emilce Nielsen.

22. september:

Udflugt kl. 10.00: Rundvisning på Nordisk Film i Valby (max. 25 deltagere efter først-til-mølle). Mødested: Nordisk Film, Mosedalvej 14, Valby.

Kom i god tid. Det er ikke muligt at deltage, hvis du kommer for sent. Bagefter er der frokost med smørrebrød udefra i Musikhuset. Egenbetaling 50 kr. Tilmelding til rundvisningen og/eller frokost samt betaling sker hos Kirsten Skovmand eller ved indbetaling på foreningens bankkonto Danske Bank **reg.nr. 1551 konto 00 11 24 09 33.**

29. september:

»Den forkerte Muhammedtegner«. Oplæg ved bogens forfatter Mette Winding Top.

6. oktober:

Fredsarbejdet og kampen mod USA-baser i Danmark ved Tove Jensen (Demos).

13. oktober:

»Forbrydelse betaler sig« Om Scandinavian Star katastrofen ved Henrik Berlau. I samarbejde med BJMF's Fælles Faglige Seniorklub.

20. oktober:

Bennys gule ærter. Pris 100 kr. pr. person. Tilmelding og betaling kan ske på møderne til Anette Børger eller ved indbetaling af de 100 kr. pr. person til foreningens netbank-konto Danske Bank reg.nr. 1551 konto 00 11 24 09 33.

27. oktober:

Naturrejse i Cuba. Johnny og Marcela fortæller og viser billeder og små videoer fra deres seneste rejse.

3. november:

Truer Nordkorea virkelig verdensfreden? ved kultursociolog Geir Helgesen.

10. november:

Udflugt kl. 10.00. Mødested: Kofoeds Skole, Nyrnberggade 1, København S. Oplæg om hjemløse i Danmark før og nu og om Kofoeds Skoles historie samt rundvisning på skolen ved skolens leder Robert Olsen. Frokost for egen regning på nærtliggende spisested (nærmere info følger). Tilmelding hos: Anette Børger.

17. november:

Sæsonafslutning med Bennys store kolde og lune bord. Pris 100 kr. pr. person. Tilmelding og betaling til Anette Børger eller ved betaling på foreningens konto Danske Bank **reg.nr. 1551 konto 00 11 24 09 33.** Det foregår i mødelokalet Slagkraften i kælderens i hovedbygningen hos BJMF.

De fleste møder afholdes **kl. 11.30-14.00 hos 3F Bygge-, Jord- og Miljøarbejdernes Fagforening i København, Mølle Alle 26, Valby i mødelokalerne Musikhuset eller Slagkraften. Bemærk der er undtagelser den 22. september og den 10. november.**

Nye interesserede medlemmer kan deltage op til to gange mod en betaling på 20 kr. pr. gang. Medlemskontingent udgør 200 kr. årligt eller 100 kr. halvårligt. Yderligere information fås hos: Formand Anders Kristensen telefon 23 69 07 80 eller e-mail: a@kristensen.mail.dk eller bestyrelsesmedlem Kirsten Skovmand tlf. 20 59 81 82 eller e-mail: kirstenskovmand@gmail.com

Lad os kæmpe for friheden!

Bøhmens og Mæhrens Kommunistiske Parti har udsendt denne appel for støtte til dr. Josef Skála, som ved tjekkisk domstol er dømt for »folkemordsfornægtelse«

Ytringsfriheden – »fløjsrevolutionen«s centrale løfte – har været under voksende angreb. Med stigende arrogance begynder myndighederne endda nu at chikanere den akademiske forskning. Når censur ikke slår til, bliver afvigende meninger direkte kriminaliseret.

Det seneste offer er dr. Josef Skála, en marxistisk historiker og kendt repræsentant for Bøhmens og Mæhrens Kommunistiske Parti (BMKP). Den 7. juni 2023 idømte Prags byret ham 8 måneders fængsel betinget af en prøvetid på 18 måneder. Hans forbrydelse er »folkemordsfornægtelse«, der skulle være begået under en radiodebat om »Katyn-massakren« på polske krigsfanger nær Smolensk under anden verdenskrig. Debatten blev sendt den 2. juli 2020.

I virkeligheden udtalte dr. Skála tvivl om *Josef Skála – fremtrædende tjekkisk historiker og kommunist. Wikipedia* den version, søsat af den nazistiske propagandaminister Joseph Goebbels, som gav Sovjetunionen skylden for det nævnte masse mord. Dr. Skálas fortolkning var baseret på seriøse kilder ikke blot fra Rusland, men også fra USA, Frankrig og Polen – artikler af universitetsprofessorer, retsafgørelser og rapporter af anerkendte eksperter (i retspsykiatri og andre relevante discipliner). Ingen af dr. Skálas påstande blev fremsat som uomtvistelige kendsgerninger. Han anførte dem som en appel til yderligere forskning og diskussion. En sådan debat stod åben både for tilhørerne til den nævnte debatudsendelse og for alle, der fulgte med i sagen i de følgende år.

Den tjekkiske domstol nægtede dr. Skála de basale rettigheder, som end ikke nægtes hårde kriminelle – at fremlægge sine dokumentariske bevisligheder, at tale med anklagemyndighedens eksperter og at indkalde forskere med den modsatte opfattelse grundet på relevante primærkilder.

Dr. Skála henholdt sig til en almindeligt anerkendt videnskabelig forpligtelse – at uddybe allerede opnåede resultater. Han bragte ikke den nationale sikkerhed i fare, ej heller samfundets demokratiske fundament, folkesundheden eller andre interesser, der har krav på lovens beskyttelse. Fremtrædende advoka-

ter, som forsvarede dr. Skála og andre anklagede, har godtgjort, at hele kriminaliseringen savnede ethvert retligt grundlag og krænkede den tjekkiske forfatning og den europæiske lovgivning.

I stedet blev vi stillet over for en utilsløret politisk skueproces. Retsforfølgelsen af dr. Skála startede tre uger efter, at BMKP havde bekendtgjort hans kandidatur i det tjekkiske præsidentvalg. Som en marxistisk intellektuel, der nyder bred sympati, trak han offentlig opbakning fra mange personligheder, bevægelser og foreninger langt ud over de kredse, der traditionelt sympatiserer med hans egne anskuelser og BMKP.

Ud fra sin erfaring som tidligere formand for det internationale studenterforbund er det lykkedes dr. Skála at samle en bred vifte af alternative akademikere og engagerede borgere som direktør for Venstrefløjens Institut såvel som gennem foreningerne »Hvordan kommer vi ud af krisen?« eller »Stands undertrykkelse og kriminalisering« af ytringsfriheden. Han har også samlet støtte til et krav om, at Julian Assange

skulle have Nobels fredspris, og til at forhindre hans udlevering til USA. Dr. Skála hører til de ledende skikkelser, der stræber efter den bredest mulige politiske blok til at give vort land et perspektiv for større sikkerhed og retfærdighed. Den heksejagt, der er iscenesat imod ham, er et kujonagtigt angreb på ethvert alternativ til nyliberal kynisme og krigsopvigling.

Kritiske reaktioner på forfølgelsen af dr. Skála er ikke blot kommet fra venstreorienterede kredse, men også fra underskriverne af Charter 77, en tidligere tjekkisk viceudenrigsminister, organisatorerne af massedemonstrationerne mod den nuværende regering sidste efterår i Prag (hvor dr. Skála havde talt flere gange), fremtrædende akademikere og andre personligheder.

Den oplagte og politisk motiverede uretfærdighed sætter en farlig præcedens ikke blot i Tjekkiet. Der er hårdt brug for støtte i kampen for retfærdighed. Dr. Skála er indstillet på at appellere dommen til den tjekkiske højesteret, den tjekkiske forfatningsdomstol eller endda til den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Støt dr. Skála! Lad os kæmpe sammen for friheden!

Oversat fra engelsk

Tanker i anledning af 70-året for Stalins død

Den 5. marts 1953 døde SUKP's mangeårige generalsekretær Josef Stalin. Mange i de kommunistiske bevægelse hyldede ham ukritisk som den store

fører. Ligner det noget, vi kender i dag?

Af Jens Fransen, Slagelse

*Sie hat uns alles gegeben
Sonne und Wind und sie geizte nie
Wo sie war, war das Leben
was wir sind, sind wir durch sie
Sie hat uns niemals verlassen
Fror auch die Welt, uns war warm
Uns schützt die Mutter der Massen
Uns trägt ein mächtiger Arm*

*Die Partei die Partei die hat immer recht
und Genossen es bleibe dabei
denn wer kämpft für das Recht
der hat immer recht
gegen Lüge und Ausbeuterei
Wer das Leben beleidigt
ist dumm oder schlecht
wer die Menschheit verteidigt
hat immer recht
So aus Leninschem Geist
wächst von Stalin geschweisst
die Partei, die Partei, die Partei*

Denne for en del velkendte tekst, der i vore dage med få ændringer kunne være Socialdemokratiets slagsang, blev lanceret 1950 med den kendte tyske sanger Ernst Busch i front. Mest kendt er Busch for sin fortolkning af Brechtsange. Den viste tekst – her første strofe – er skrevet og sat i musik af Louis Fürnberg.

Teksten illustrerer vel hele tankegangen bag Stalin som verdens frelser.

Desværre viser holdningen bag også, hvor problematisk det kan være, hvis man grænseløst og helt kritikløst følger en leder, der på demagogisk vis manipulerer alt og alle. Og desværre er verden ikke blevet klogere. Vi i Vesten falder stadig for smartness.

I 1949 i forbindelse med Stalins 70 års fødselsdag (at det var et år for sent, er underordnet) forsøgte de kommunistiske partier og deres ledere at overgå hinanden i ovationer. Aksel Larsen – daværende formand for Danmarks Kommunistiske Parti – brugte vendinger som »den internationale arbejderklasses førstemand, socialismens bygmester til fredens og folkenes bedste forkæmper. Under din geniale ledelse voksede socialis-

men sig stærk og uovervindelig i Sovjetunionen. Intet menneske har i levende live formået og nået at udrette så meget gennem sit værk at få så stor betydning for menneskeheden som kammerat Stalin«.

Med guddommeligheden af Stalin og dennes opgør med Tito i Jugoslavien fulgte en række processer i de socialistiske stater i Østeuropa. Rajk-processen i Ungarn og ikke mindst Slansky-processen i Tjekkosllovakiet i 1952. Efter en regulær skueproces blev Rudolf Slansky – tidligere udenrigsminister og indtil da en højt respekteret person i den internationale kommunistiske verden – dømt og henrettet.

I den tjekkiske partihistorie fra 1985 kan følgende læses: »I årene 1949-54 blev en række partifunktionærer anholdt og beskyldt for gerninger, de ikke havde begået, men som de uretmæssigt blev straffet for.« En egentlig rehabilitering fandt først sted i 70'erne.

Den grænseløse tro på Stalin og hans proselytter i Østeuropa blev beklageligvis også dyrket i Danmarks Kommunistiske Parti. Ib Nørlund – med alle de fortjenester han ellers måtte hyldes for – skrev i et indlæg i tidsskriftet *Tiden* nr. 1 1953 med titlen »Læren af Slansky processen« bl.a. følgende: »Processerne er således folkemagtens renfærdige opgør med det moralsk forkomne udskud, der har gjort sig til forbrydere mod folket, mod fædreland, mod fred«. Og senere en parallel til Moskva-processerne i 30'erne, hvor Nørlund anfører: »I dag er Moskva-processerne historie. Den tid, der er gået, har fastslået, ikke blot at dens domme var retfærdige og nødvendige«.

Meget hurtigt efter Stalins død begyndte der at opstå sprækker i opfattelsen af Stalin. Det fortælles, at Lavrentij Beria, lederen af det hemmelige politi og ofte nævnt som Stalins bøddel, nærmest hoppede af glæde, da han stod æresvagt ved Stalins bære. Han frygtede i den grad – belært af erfaringerne fra sine forgængere – for sit eget liv. Beria blev alligevel et af de første ofre for Stalins død. Fyret og udelukket af partiet sommeren 1953. Anklaget, dødsdømt og henrettet samme år. Ordvalget omkring retssagen lignede til forveksling Stalins processer.

Også Stalins sidste proces – processen mod lægerne – blev indstillet.

17. juni-opstanden 1953 i DDR blev et af de første tegn på, at Stalin som det store lysende fyrtårn begyndte at blegne. Med de sovjetisk stationerede tropper i landet blev opstanden slået ned – men den østtyske regering gav en række indrømmelser og fjernede en række politikere, som mere eller måske mindre kunne associeres til Beria og opstanden. Eksempelvis Wilhelm Zaisser – leder af sikkerhedstjenesten samt chefredaktør på partiorganet *Neues Deutschland*. Efter murens fald blev begge imidlertid posthumt rehabiliteret.

Men i SED var der spirer mod den stalinistiske linje. Anton Ackermann, der kort efter krigen havde udarbejdet et oplæg om den tyske vej til socialismen, blev udelukket. I en periode havde han været udenrigsminister. 1956 blev han rehabiliteret. Hans

kritik faldt ikke længere i god jord. Også Robert Havemann, videnskabsmand, dødsdømt under nazismen og oprindelig beundrer af Stalin, begyndte at udvikle andre tilgange frem mod et socialistisk samfund. Denne udvikling fortsatte han livet igennem trods repressalier fra partiet. Et af de sidste værker hed *I Morgen*, skrevet og udgivet i vesten 1980 (DDR udgaven kom i 1990). Det indeholder både tanker om socialismens udvikling, men har endvidere en del klimapolitik med.

DKP bakkede op om opgøret med Beria. Aksel Larsen havde i anledning af den store leders død igen givet Stalin heltestatus i en tale i København. Men med Beria forholdt det sig anderledes. Han var et afskum. Symptomatisk blev Berias tale fra SUKP's 19. kongres i 1952 fjernet fra de indbundne udgaver af forlaget Tidens udgave om kongressen.

Uagtet Stalins død begyndte partiforlaget Tiden at udgive hans udvalgte værker – planlagt i 15 bind, som også andre lande allerede havde publiceret. Imidlertid nåede kun bind 7 og 8 i handelen i h.h.v. 1954 og 1955. Nogen synlig kursændring kunne partiet ikke fremvise i de første år. Men opbakningen var faldende. Euforien fra befrielsesdagene var fortid. Medlemstallet faldt ligesom *Land og Folk's* oplagstal.

Først i 1956 gik det for alvor løs med debatten om Stalins rolle i forbindelse med SUKP's 20. kongres i februar. Khrustjovs hemmelige tale, der var forbeholdt dele af de udenlandske gæster – men ikke den danske, som bestod af Aksel Larsen og Ib Nørlund – indeholdt en lang række af de skueprocesser, der forgik under Stalin og som skulle styrke persondyrkelsen. Ingen tvivl om, at mange af de tilstedeværende har været rystet over de afsløringer, der blev fremlagt. Men talen blev ikke offentliggjort i sin helhed før 1989 i *Izvestia*, omend den havde cirkuleret også blandt kommunister rundt omkring i verden.

DKP forsøgte at gå varsomt med opgøret med Stalintiden. Det har næppe været en nem tid. Man håbede nok, det gik over, og der igen kom resultater fra den kommunistiske verden, der kunne vise vejen. Blandt de udenlandske kommunister, der forsvandt under Stalin, var også en kendt dansker – Aksel Larsens folketingskollega Arne Munch-Petersen. Helt til sin død nægtede Aksel Larsen at kende sandheden. Som det senere er blevet kortlagt blev Munch-Petersen henrettet i 1940. Aksel Larsens rolle i sagen er stadig omgærdet med mystik og kommer vel først frem i lyset i 2049, når de sidste af Aksel Larsens optegnelser bliver tilgængelige.

Aksel Larsen skrev dog i tidsskriftet *Tiden* Nr. 4 – juni 1956 – en længere artikel med titlen »Om nogle vigtige problemer i forbindelse med den 20. Kongres i Sovjetunionens kommunistiske parti.« Heri skrev han bl.a.: »Vi ved, at der ikke findes nogen marxist og ikke findes noget marxistisk parti, som aldrig vil kunne begå fejl, men vi stræber efter at erkende begåede fejl så hurtigt som muligt, analysere årsagerne til dem, rette dem, og at forebygge, at sådanne fejl gentager sig. Derfor taler vi også åbent ud om begåede fejl, og vi ved, det ikke er et tegn på svaghed, men på styrke.«

Også i *Tiden* 1956 offentliggjordes Lenins testamente og sidste skrifter, hvor han advarede mod Stalin som leder.

I Danmark førte storstrejken i 1956 til et nyt opsving for partiet, men med opstanden i Ungarn, der kan ses som en

udløber af afsløringerne af Stalins politik, gik udviklingen partiet imod og endte i sidste ende med partisplittelsen, der var i fuld gang og resulterede i SF's dannelse efter DKP's 20. kongres i 1958.

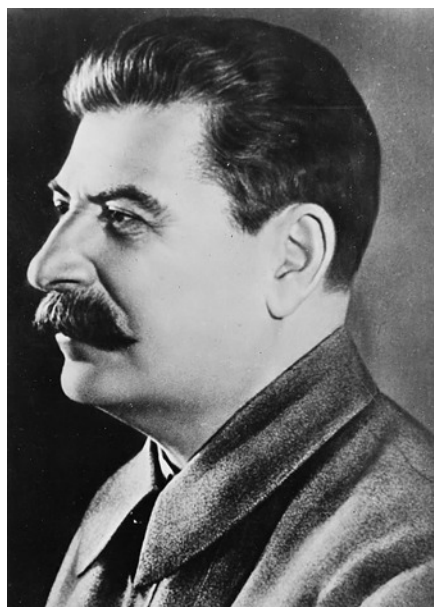
Efterfølgende er adskillige yderligere eksempler på Stalins forbrydelser kommet frem. Igen er mange blevet rehabiliteret for uretfærdig behandling, og deres pårørende har derved fået oprejsning.

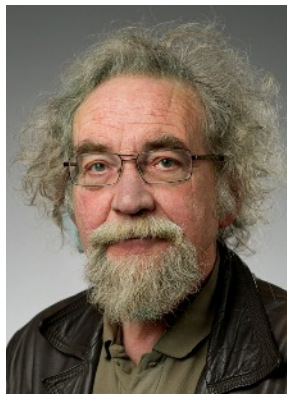
Men indrømmet – Stalins virke har næppe gavnet kommunismens sag. Lederne dengang var måske naive. De troede fuldt og fast på autoriteterne og den store leder, hvilket viste sig at være en fejlfortolkning.

Dødsstraffen er heldigvis afskaffet i Danmark. Der findes andre metoder til at lukke munden på modstandere, og det gælder også i vore dages politik – Danmark indbefattet. Kritik er bandlyst, andre holdninger tolereres ikke – betragtes som landsskadelig virksomhed. Partiet har altid ret og kommer i første række. I kampen om magt gælder alle kneb. Demagoger har let spil, omend de ofte er styret af andre kræfter. Og en sådan stålsat dogmatisme er en usund kultur. Ildevarslende for det, der vil kaldes demokratisk. Ytringsfriheden er sat under et enormt pres.

Og som vasalstat til USA og EU støtter vi op om tesen om, at de også altid har ret. Som garant bruges den yderst aggressive militærpagt NATO. Ak ja. Det kan være svært at erkende fortidens fejl – men enkelte kan forhåbentlig tage ved lære af fortidens synder.

Tiden skriger på forandring. Lev ikke med løggen, skrev Aleksander Solsjenitsyn i 1974. En del af hans tankegang er ikke forældet, omend han i sin tid vendte sin vrede mod Sovjetunionen. (I betragtning af hans egne erfaringer måske ikke så underligt). Nu er tiderne vendt på hovedet – og Vesten og Danmark har overtaget datidens tvivlsomme metoder og tankegang. Vi hylder løggen og demagoger, som vi ønsker at fremme. Al modstand skal forties eller elimineres som landsskadelig virksomhed. Nok hedder det sig, at Grundloven gælder. Men den er under pres.

Fetichisme, merværdi og hegemoni

Skoling i vor marxistiske teori er vigtig. Her følger et indlæg af en af DKP's teoretikere.

Af Niels Rosendal Jensen

Der er meget at glæde sig over i disse år. Kritikken af kapitalismen omfatter snart sagt alle dele af samfundslivet: klimaet, inflationen, racismen osv. For at citere Holger Drachmann: »galskab er der nok af, men system er der ikke« (fra digtet »Engelske socialister«).

Når glæden så har lagt sig, skal vi i gang med det slidsomme arbejde med at analysere disse mange fænomener på grundlag af Marx' teorier. For med reference til digtet at skabe system i galskaben og vildskaben. Det er væsentligt, fordi vi udmærket er klare over, at vi har forsøgt at forklare. At alt havde sin rod i hovedmodsatningen mellem kapital og arbejde, og alle andre modsætninger (f.eks. sexismen eller racismen) blev reduceret til sidemodsætninger eller underordnede modsætninger, som ville blive løst, når hovedmodsatningen var opløst. Det genspejlede sig delvist i kvindebevægelsens parole: Ingen kvindekamp uden klassekamp – ingen klassekamp uden kvindekamp! Den parole signalerer også en indignation og vrede over den undertrykkelse og kønsdiskrimination, kvinder oplevede på stort set alle områder i samfundet. DKP arbejdede både i fagbevægelsen og som politisk parti for at ændre disse forhold. Men vi må erkende, at vi ikke er kommet i mål. Der er stadig i den hvide arbejderklasse synlige elementer af både sexismen og racismen. Problematikeringen af den underordnede position og konstateringen af, at der blev givet sexistiske og racistiske indrømmelser til arbejderklassen, beror i sidste ende på Gramscis forståelse af hegemoni, hvori analysen af klassekompromisset som hegemonisk sikret konsensus i den fordristiske velfærdsstat netop fører til erkendelsen af, at disse indrømmelser delvist afsporede kampen for befrielse. Marx havde en stærk tiltro til, at proletariatet kun havde deres lænker at tabe, og at vi dermed kunne smide alt på lossepladsen, få det gamle lort fra halsen, som han skriver. Det har SF ikke en nutidig holdning til; tværtimod var Karsten Hønge (den såkaldte vikar fra Helvede) pinligt dum i Folketinget, da Aki-Mathilda Høegh-Dam talte grønlandsk i sin tale. Om et lynkursus for Karsten og SF hjælper, tror jeg ikke. De har slugt argumentet, at Danmarks statskasse betaler halvdelen af udgifterne i Grønland (ca. 4 mia.), hvorimod de ikke synes, at Grønland burde udpege en arktisk ambassadør. Dvs. at forestillinger om en strategisk tænkning er helt fraværende. Skal vi ønske SF tillykke med at gå planken ud i dumhed? Nok ikke – vi må prøve at få SF tilbage i den rigtige fold, hvad Arktis angår. Uden tvivl en vanskelig opgave, når retningen hos Pia Olsen Dyhr er regeringsdeltagelse! Der er i den henseende ingen politiske skrup-

ler tilbage, kun at »bøje sig under ansvarets åg« (som Per Hækkerup kaldte det). Hvad har det »moderne« SF så lært af sin historie? Formentligt intet!

Dermed står kommunisterne med en bunden opgave, der skal håndteres, og som har betydning for partiets optræden og aktiviteter, nemlig forbundetheden mellem kapitalisme og kolonialisme og således også racisme og sexismen. Kort fortalt er påstanden her, at Marx' værk tilbyder en guldgrube af teoretiske pointer, som kan knyttes til at forstå racisme og sexismen. Men for at kunne gribe og begribe disse forbundetheder er der brug for en teori, som formår at forstå magtstrukturernes mangfoldighed, som er åben for at kortlægge vekselvirkningerne, og som erkender kompleksiteten mellem de forskellige forhold. Antonio Gramscis begreb om hegemoni udgør et velegnet grundlag, fordi Gramsci går ud fra at undersøge alle styrkeforhold ved hjælp af hegemoni. Også Gramsci betragter hegemoni som noget, der udspringer i fabrikken og dermed i konflikten mellem kapital og arbejde.

Vi vil i det følgende først finde pointer i *Kapitalen* og derefter i *Fængselsoptegnelser*.

Karl Marx – Den oprindelige akkumulation

Først og fremmest skal vi have fat i Marx' hovedværk. Hvis læsere ikke allerede har læst eller endnu bedre studeret dette værk, så følger en klar opfordring her: se at få det gjort! Argumentet er ikke alene, at verden er forandret i kraft af de tre bind, men også at Marx' analyse af det kapitalistiske samfund giver adgang til væsentlige indsigter. Her vil vi nøjes med tre af dem:

For det første: allerede i første kapitel af *Kapitalen* behandler Marx ideen om fetichisme. Det er en tanke, han allerede var optaget af i de såkaldte tidlige skrifter i form af begrebet fremmedgørelse, hvor mennesket i den kapitalistiske produktionsproces adskilles fra sit produkt og fra sine medmennesker. Begrebet fetichisme anvendes for at præsentere varens egetliv. I stedet for brugsværdien bliver bytteværdien drivkraft i produktionen, og varen bliver til subjekt, mens det arbejdende menneske bliver til objekt i denne fremstillingsproces. I og med at varefetichen tilslører de sociale relationer mennesker imellem og optræder som saglig tvang, mærker menneskene ikke længere, at de indordner sig under noget, som de selv har skabt.

Hvis vi drister os til at benytte fetichisme som indgang til at forstå den proces, hvor den såkaldte tredje verden gennem Vesten som kolonimagter ikke alene konstrueres som underudviklet og tilbagestående, men også i flere tilfælde blev produceret, synes Vestens dominans at være meningsfuld og naturlig. Her kan vi med Marx' hjælp gå nogle grundlæggende skridt videre. Det er ikke rent og skært ideologiske bånd, der binder

den tredje verden, men derimod de diskurser i virkeligheden, i vores eget liv, som former vores tænkning, handlinger og i sidste ende verden selv. Men dette bliver også reproduceret og ændret af de subjekter, individer, som er skabt under de forhold. Den pointe udtrykker Marx således: »Menneskene skaber deres egen historie, men de skaber den ikke efter forgodtbefindende, ikke under selvvalgte forhold, men under forhold, som de umiddelbart forefinder, som er umiddelbart givet og overleveret« (Marx 1952a: 240). Hvad vi undertiden forlæste os på (at økonomien bestemmer menneskers handlinger), bliver i denne artikel læst som en gensidig sammenfletning af individ og samfund.

Dermed er allerede gjort klart, at Marx *for det andet* bryder radikalt med teorier, som går ud fra eller bygger på det suveræne individ eller subjekt, altså ud fra, at menneskers væremåde er ahistorisk eller har en særlig essens. Som det hedder et andet sted: »Men det menneskelige væsen er ikke noget abstraktum, det enkelte menneske iboende. I sin virkelighed er det indbegrebet af samfundsforholdene« (Marx 1952b: 402). Denne tilgang er et aldeles afgørende aspekt ved et postkolonialt og dermed antiracistisk perspektiv. Når den materialistiske side står så centralt i Marx' teser, peger det også frem mod analysen af værdi og merværdi hhv. udbytning.

For det tredje finder vi i Marx' analyse af det kapitalistiske samfund en væsentlig indsigt, som i ordets egentlige forstand er økonomisk: Idet Marx tænker videre i den på hans tid dominerende klassiske økonomiske teori, afslører han, at den velstand, der produceres i kapitalismen, ikke – som Adam Smith påstår – udspringer af den enkeltes egoistiske stræben og heller ikke af arbejdsdelingen som sådan, men tilvejebringes gennem udbytning. Herunder forstod Marx ikke særlig dårlige arbejdsbetingelser, men selve produktionsprocessen af merværdi i det hele taget: Kapitalisten indkøber til sin produktion ufærdige produkter og produktionsmidler (»konstant kapital«) såvel som arbejdskraft (»variabel kapital«). Marx påviser, at merværdi udelukkende opstår gennem den »variable kapital«, idet denne i form af »levende arbejde« forvandler den konstante kapital hhv. det »døde arbejde« til et værdifuldt produkt. I forbindelse hermed opstår der endnu en forskel: mens maskiner afgiver deres værdi til produkter, og mens denne værdi bliver indkasseret som en tilsvarende prisforhøjelse, og mens maskinen på den måde kan erstattes, behøver mennesker til deres reproduktion mindre værdi, end de bidrager med. Reproduktion betyder at have tilstrækkeligt til at leve af for at kunne dukke op på arbejdspladsen den næste dag såvel som tilstrækkeligt til at kunne ernære den opvoksende generation af arbejdere. Med andre ord: et menneske kan låne penge i banken, ansætte arbejdere, indkøbe maskiner, råstoffer og ufærdige produkter såvel som at lade arbejderne producere og så senere sælge med overskud. Når dette finder sted i overensstemmelse med konkurrencelovene (ingen forældede maskiner osv.), så vil han på et tidspunkt tilbagebetale de lånte penge, leve af overskuddet og endeligt også kunne akkumulere kapital – mens arbejderne kun får så meget, at de kan leve mere eller mindre godt af det, men bagefter ejer lige så lidt som før. Dog fik Marx fastslået, at kapitalisterne ikke først skal til banken, fordi de ophober formu-

er igennem den oprindelige akkumulation – især tilegnelse af land, som tidligere blev udnyttet kollektivt af landsbyer eller tilhørte småbønder, og hvor denne tilegnelse så at sige på den ene side skabte mellemstore produktionsejere og på den anden side »dobbeltfrie« arbejdere: fri, fordi de ikke var slaver eller bundet til det feudale system (vornedskab i Danmark), men dog også fri fra produktionsmidler og derfor tvunget til at søge lønarbejde for at overleve (Marx 1971, kapitel 24).

Kolonisering kan også forstås som en voldshandling i stil med den oprindelige akkumulation – om muligt endda værre end den europæiske erfaring. Det har betydet, at Marx og senere marxister kritiseres for at være eurocentriske. Det er slet ikke en urimelig anklage. Muligvis ikke mod Marx, der faktisk arbejdede med kolonispørgsmålet (Indien) og ikke nåede at formulere en teori om imperialismen, men ikke desto mindre arbejdede intenst med det tema. Derimod kan man rimeligvis kritisere senere marxister, som ikke tog sagen alvorligt. Her synes Lenin ofte at være overset, selv om han repræsenterer en klassisk marxistisk position og rent faktisk udarbejdede den formentlig mest anvendte teori om imperialismen (Lenin 1981).

Dette til trods er det værd at bemærke, at den økonomiske udbytning mest af alt rammer kvinder i det globale syd, og at de udgør en international reservearm for den transnationale kapitalisme. Det vil også sige, at den megen snak om humanisme kommer til at virke som et rent udstillingsvindue for en grusom udbytning af mennesker i udviklingslandene.

Gramscis »Fængseloptegnelser« – hegemonisk dominans og konstruktion af »den anden«

Gramsci skelner mellem hegemoni og herskab. Intet samfund kan opretholdes gennem tvang; et stabilt samfund må støtte sig på hegemoni. Derved forstås den kulturelle ledelse af en klasse, som forsøger at skabe samfundsmæssig konsensus for at sikre sin hegemoniske stilling. Det handler ikke nødvendigvis om forhandlet konsensus i frigørende betydning. Det skal lykkes de herskende at binde så mange som muligt af dem, der ikke deltager i herskabet, så stærkt som muligt til sig. Det gøres ved at skabe fællesheder med dem. Ren og skær ideologi rækker efter Gramscis opfattelse ikke til, hvorved der skal gøres (ikke mindst materielle) indrømmelser. Derudover udøver hegemoniet en åndelig-ideologisk dominans og attraktionsvirkning. Den hegemoniske gruppe overtager diskursledelsen og definerer dermed situationen, rammesætter »virkeligheden« og legitimerer på den måde sig selv. Diskursen bliver selvimmuniserende. Også grupper, hvis interesser står i modsætning til den hegemoniske gruppe, bliver trukket ind i dens ideologiske sug. Den hegemoniske diskurs udfolder sin konsensuskabende legitimationsfunktion og sedimenterer sig i en grupperoverskridende hverdagsforstand i et samfund. Hegemoni reproducerer sig i menneskers måder at tænke på og bæres så at sige af dem. Omvendt opnås ingen fuldstændig gennemtrængning af hverdagsforstanden; derimod består der altid en fragmentering af denne forstand, som sammensættes af elementer.

Sagt anderledes: Staten og den hegemoniske ledelse bygger på tilslutning; de erfares, tænkes og bæres med som værende meningsfulde og nødvendige. Viser en klasse sig i stand til at påtage sig ledelsen eller førerskabet, dvs. beror dens hegemoniske stilling på tilslutning og konsensus fra deres side, som den forlænger, så kan man med Gramsci tale om en »historisk blok«. Herskab uden konsensuselementer kan kun udøves over for dem, som er udelukket fra det politiske samfund og civilsamfundet (se f.eks. Sørensen 1991).

Gramsci bryder ikke med forestillingen om en hovedmod-sætning. Han udvider sammenlignet med den traditionelle marxisme kredsen af aktører, idet han ikke kun har blik for kapitalister og arbejdere, men også talrige samfundsmæssige grupper. Dog peger dette ikke i retning af en udvidelse af analysen. Interesser, der kunne eksistere af racistiske og andre privilegier, tages der ikke hensyn til.

Hvor skal vi så hen?

I forlængelse heraf har den engelske marxist Stuart Hall betonet, at Gramscis forståelse af hegemoni som konsensus, der bæres af alle, tager form af handling i hverdagen. Mennesker reproducerer gennem deres daglige handling de forhold, der anses for at være »normale«. Hegemoni er altså altid forbundet med praksisser. Derved begriber Hall de mikroprocesser, hvorigennem hegemoniet konstituerer sig. Hegemoni er mest virksomt, når det ser ud til, at formuleringer kun er rene beskrivelser af, hvordan tingene er, og hvordan noget bag den »sunde menneskeforstand« selvfølgelige, »naturaliserede« verden forsvinder ud af syne.

På den måde bliver racistiske og sexistiske diskurser, som grupperer sig om polerne underkastelse og herskab hhv. overlegenhed og underlegenhed, skubbet fra historiens sprog til naturens sprog. Bestemte etniske gruppers underordnede stilling fremtræder derfor ikke som resultat af specifikke historiske forhold som slavehandel, kolonisering og aktiv underudvikling af samfund, men derimod som en given egenskab ved en mindreværdig afstamning. I denne sammenhæng taler Hall om det »fraværende«, men altbeherskende »hvide øje«, ved hjælp af hvilket den vestlige videnskab og den vestlige hverdagsforstand opfatter verden. Det er et ubekendt sted, verden betragtes ud fra, og som nødvendigvis er formet af det (hvide) hegemoni.

Hall arbejder ud fra en forståelse af hegemoniers foranderlighed hhv. kontinuitet. Hans tese er, at hegemoni altid skifter. Hegemoni er ikke givet eller opnået en gang for alle, men skal derimod stadigt og uafslutteligt fornyes eller sættes i scene på ny. Omvendt synliggør begriberne af hverdagens handlinger også de kontinuiteter, der produceres i hverdagen. Derved bliver det tydeligt, hvordan og hvorledes former for racisme fortsætter – nemlig akkurat gennem de små hverdagshandlinger, som enten ikke eller næppe bliver gået efter i sømmene. På den måde kan et samfund på den ene side begribes som en fælles virknings-sammenhæng og på den anden side tænkes som noget (f.eks. racisme), der ikke kan reduceres til de økonomiske strukturer.

Også Edward W. Saids kritik af orientalsmen bygger på Gramscis samfundsanalyse. I sine analyser viser Said, hvordan

»Orient« skabtes som en enhed af europæiske diskurser for derved selv at opbygge en enhed som »Occident« hhv. »Europa«. Europa blev således til modbillede af sin modpol, som ganske vist blev konstrueret romantisk, men i sidste ende som grusom og underlegen i forhold til den europæiske kultur. På den måde lod europæisk kolonialisme sig retfærdiggøre.

Said understreger, at det ikke handler om ren magt og ideologi, men om hegemoni: Det er hegemoni eller rettere sagt resultatet af kulturelt hegemoni i funktion, som giver orientalsmen dens holdbarhed og styrke (Said 1978: 7). Orientalisme er ikke en hemmelig plan fra Vesten for at kunne holde den »orientalistiske« verden nede, men derimod en udfoldelse af en hel serie af »interesser« (Said 1978: 12). Når den måde at tale om sagen på først er blevet hegemonisk, er forestillingen om Europas overlegenhed og Orientens tilbagestående også blevet et gentaget tema. Alle taler om de etniske minoriteter, især de muslimske.

Denne proces af andetgørelse berører også den europæiske feminisme. Formentligt alle postkoloniale feminister betvivler eksistensen af en »global søsterlighed«. F.eks. kan man nævne enkeafbrændingerne i Indien, som den britiske kolonialisme brugte til at retfærdiggøre sin humane mission. Sådanne forsøg på at legitimere sin brutale fremfærd har ingenlunde mistet deres aktualitet.

En væsentlig pointe findes hos Spivak, der i sine analyser af de underlegne finder frem til, at de ikke er i stand til at tale for sig selv (jf. også Marx her). De underlegne eller subalterne er afskåret fra mobilitetslinjer i et koloniseret samfund (Spivak 2008).

Subalterne mennesker er i henhold til Gramsci mennesker, der ikke deltager i den samfundsmæssige tilstand. De kan for det første ikke tale eller rettere de bliver ikke hørt, fordi deres tilslutning til stabiliteten i samfund ingen betydning har; derfor får de heller ikke materielle indrømmelser. For det andet er de ofte selv ikke i stand til at kritisere normaliteten, fordi de jo også er gennemtrængt af den hegemoniske diskurs. For det tredje ligger det, som de muligvis kunne sige for at frigøre sig fra den underordnede position hhv. opløse denne position og således også ændre samfundsstrukturen, uden for den hegemoniske virkelighed og kan ikke forenes med den. Kort sagt: hvad de kunne have at sige, indeholder en dimension, der rækker ud over det bestående og det samfundsmæssigt tænkte og truer dermed de konsensuale sikrede magtforhold. Den store vanskelighed her er, at de subalterne problematiseres som underlegne, marginaliserede, uværdige. Anlægger vi Gramscis hegemoniforståelse, får vi også blik for, at klassekompromisset er en hegemonisk sikret konsensus i den fordistiske velfærdsstat. Analysen med brug af Gramscis forståelser viser noget, vi formentligt næppe er så begejstrede for, nemlig erkendelsen af, at den hvide, mandlige arbejderklasse lod sig stille tilfreds med sexistiske og racistiske indrømmelser. Det vil nok vække til indsigelse.

Mennesker og bevægelser, der vil ændre de hegemoniske forhold, kæmper altså med den modsætning, at de kun bliver hørt, hvis deres ytringer kan slutte an til den hegemoniske tænkning – både i form og indhold. Hvis mennesker og be-

vælgelser for eksempel udformer en omfattende politisk vision om retfærdig udvikling i verden, ligeberettigelse og fred, er de altså nødt til få deres visioner til at blive grebet af masserne.

For kommunisterne handler det med Marx om at »omstyrte alle forhold, hvor mennesket er et undertrykt, et knægtet... Væsen« (Marx 1976: 385).

Litteratur

Lenin, V.I. (1981). *Imperialismen som kapitalismens højeste stadium*. I Udvalgte Værker, bd. 6. København: Forlaget Tiden

Marx, K. (1952a). *Louis Bonapartes attende brumaire*. I Karl Marx og Friedrich Engels: Udvalgte Skrifter i to bind. København: Forlaget Tiden

Marx, K. (1952b). *Teser om Feuerbach*. In Karl Marx og Friedrich Engels: Udvalgte Skrifter I to bind. København:

Forlaget Tiden

Marx, K. (1971) *Kapitalen: Kritik af den politiske økonomi*, 1. bog 4. København: Rhodos

Marx, K. (1976). *Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie. Einleitung*, i Karl Marx/Friedrich Engels Werke, Bd. I. Berlin, DDR: Dietz Verlag

Said, E.W. (1978). *Orientalism*. London and Henley: Routledge & Kegan Paul

Spivak, G. C. (1988). »Can the Subaltern Speak?« I *Marxism and the Interpretation of Culture*, eds. Cary Nelson and Lawrence Grossberg. Basingstoke: Macmillan, 271-313

Sørensen, G. (1991). *Antonio Gramsci. Fængselsoptegelser i udvalg – udgivet i oversættelse med indledning, kommentar og registre af Gert Sørensen*. København: Museum Tusulanums Forlag, Københavns Universitet

Fra en demonstration i anledning af Tyrkiets Kommunistiske Partis 101-årsdag i 2021 – bemærk corona-mundbindene. Foto: TKP

Vinterbrigade til Cuba fra 18. december

Igen i år inviterer Dansk-Cubansk Forening deltagere med på vinterens solidaritetsbrigade til Cuba – 17 dage med et fantastisk program. En tryk, billig, spændende, solidarisk og meget givende måde at besøge Cuba på.

5.500 kr. + flybillet - for unge under 30 kun 4.500 + flybillet.

Studie- og ferierejse til Cuba fra 22. februar 2024

»Cuba, som vi kender det, med de nye økonomiske muligheder«. Det er overskriften for Dansk-Cubansk Forenings Cubarejse – en studietur med et program, som vi i al beskedenhed er stolte af at kunne præsentere.

Læs det enestående dagsprogram, som vi lige har modtaget fra Cuba og oversat. Fået prisen på plads.... og faktisk bare venter på at du tilmelder dig!!!

Dansk-Cubansk Forening

Høffdingsvej 10
2500 Valby
Tlf: 38 10 15 50
cubavenner.dk

